

Vpl. Pyhäjärvi

Perjantai 12. heinäkuuta 2013

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 7 58. vuosikerta

Pyhäjärveläiset kihuaavat Hämeenkyrössä

Karjalan kannakselta Viipurin läänistä lähtöisin olevat pyhäjärveläiset jälkipolvineen ja ystävineen viettävät tämänvuotisia kihujuhliaan Hämeenkyrössä 20.-21. heinäkuuta.

Kihut on karjalainen pitäjäjuhl, jota viettämään tullaan eri puolilta Suomea. Edelleen viime vuosina on kaksipäiväisille juhlille osallistunut satamäärin väkeä.

Pyhäjärvi oli Kannaksella Laatokan rantapitäjä, myös Konevitsan luostari- saari kuului Pyhäjärven alueeseen. Nykyisin hallintoalueen nimi Venäjällä on Plodovoje.

Pyhäjärvellä oli 44 kylää, useimmat niistä vesistöjen rannalla. Kunta oli vanha ja vakavarainen maatalouspitäjä. Toiseksi tärkein elinkeino oli kalastus. Asukkaita paikkakunnalla oli noin 8000 henkeä.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö perustettiin pian sotien jälkeen, vuonna 1948 Vammalassa. Lisäksi pyhäjärveläisyyttä vaalii muutama muu seura- ja kerho.

Pyhäjärvi-Säätiö julkaisee myös 12 kertaa vuodessa ilmestyvää Pyhäjärvi-lehteä.

Juhlatervehdykset ja -ohjelma, SIVUT 2-4

Hämeenkyrön Karjala-Seuran väki ei ole säästellyt talkootuntejaan juhlan järjestelyissä. Menossa lippuharjoitukset kirkon edessä. Kuva: Tarja Raipala.

67. kertaa
pidettävät
Vpl.
Pyhäjärvi-
juhlat
Hämeen-
kyrössä
20.-21.7.

Tervetuloa!

Presidenttipari vieraili Karjalan liiton kesäjuhlilla

Karjalan Liiton valtakunnalliset kesäjuhlat järjestettiin viikkoa ennen juhannusta Porissa. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön ja rouva Jenni Haukion ottivat vastaan kesäjuhlille Marjo Matikainen-Kallström ja Matti Puhakka. Kuva: Karjalan Liitto, Saija Pelvas.

Pyhäjärven kylttiä juhlakulkueessa kantoi Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies Pirjo Kiiala Tampereltä. Kuva: Yrjö Inkinen. SIVU 8.

12. heinäkuuta 2013

Tervetuloa Hämeenkyröön

Tänä vuonna onkin taas Hämeenkyrön vuoro järjestää Pyhäjärvi-juhlat. Järjestämisvastuu kiertää pitäjiä noin kymmenen vuoden välein. Juhlien talkooporukassa on vielä mukana monta seuramme aktiivista jäsentä, jotka muistavat edellisjuhlien ohjelmiston ja toiminnan järjestelyt.

Omaakohtaisesti muistan lapsuudesta asti jokakesäiset käynnit juhlilla. Vanhempani halusivat tavata tuttuja ja sukulaisia kerran kesässä karjalaisjuhlilla. Menetetty kotiseutu ja evakkous yhdisti 50-luvulla juhlavieraita voimakkaasti. Menetetyt Karjalan pitäjäjuhlat ovat tärkeä osa karjalaisen kulttuurin ja identiteetin vaalimisessa heimomme keskuudessa.

Olen aina kantanut huolta oman murteemme katoamisesta täällä läntisessä Suomessa. Itse omaksuin kotikieleksi oman karjalan murteemme, jonka käyttö päivittäin alkoi vähetä aikuisiällä. Varusmiespalveluksen aliupseerikoulun suoritin Lappeenrannassa. Tuntui kotoisalta ja hienolta, kun kaikki varuskunnassa puhuivat lapsuuskodin murrettani. Valitettavasti murteen siirtäminen nuoremmille sukupolville ei taida enää onnistua.

Hämeenkyrön 100-jäseninen Karjala-Seura on talkoillut juhlien eteen pitkään ja kantaa järjestelyistä suuren vastuun. Karjalaiset evakot ja heidän jälkeläisensä ovat ottaneet tämän haasteen kunnia-asiakseen.

Hämeenkyrön satakuntalaisessa miljöössä juhlitaan tänä vuonna myös ainoaa Nobel-kirjailijamme F. E. Sillanpää, jonka syntymästä tulee kuluneeksi syyskuussa 125 vuotta. Juhlaohjelmaan olemme sisällyttäneet hieman kirjailijan elämään ja tuotantoon liittyviä aiheita.

Viime vuoden juhlassa huittislaiset totesivat, että heillä on kaikkea muuta paitsi vesistöä. Meillä Hämeenkyrössä vettä riittää monella puolella ja ohjelmasta voi valita vaikka lauantaisten risteilyn Kirkkojärvellä.

Toivotan kaikki pyhäjärveläiset ja muut karjalaiseen heimoon kuluvat ja aatetta vaalivat lämpimästi tervetulleiksi juhliimme Hämeenkyröön.

Tuletha siekii!

RISTO TOIVIAINEN

Hämeenkyrön
Karjala-Seuran
puheenjohtaja

Majoitustiloja

paikkakunnalta löytyy jonkin verran:

- * Motelli Kyröskoski
- * Hotelli Urkin Piilopirtti
- * Frantsilan Hyvän Olon keskus
- * Karmel-koti
- * Osaran maaseutuopetusyksikkö
- * Paikkakunnalla on myös muutama maatila, joista voi tiedustella yösijaa.

Lisätietoja löytyy internetistä sivustolta www.hameenkyro.fi/matkailu/majoitus.

Tervetuloa Pyhäjärvi-juhlille

Kesäinen Hämeenkyrö toivottaa Vpl Pyhäjärvi-juhlien osanottajat tervetulleeksi arvokkaista kansallismaisemistaan tunnettuun kuntaan, Hämeenkyröön.

Ympäristön arvostus ja sen kuvaus monin eri tavoin kirjallisuudesta kuvataiteeseen on se pohja, jolle Hämeenkyrön kulttuurikunnan maine on rakentunut.

Perinteisten ansioiden lisäksi arvokas miljöö on myös tätä päivää, sillä koko ajan syntyy uusia tapoja sen kuvaamiseen esimerkiksi nykyaikaisen musiikin ja näytelmien keinoin.

Ympäristömme ja luonnonvarojemme rikkaus hyödyttävät myös elinkeinoelämää, josta on esimerkiksi nykyaikaisen musiikin ja näytelmien keinoin.

Kaikki paikkakunnat ovat tällä hetkellä epävarmojen tulevaisuuskuvien tilanteessa, jossa ennakoitiin onnistumista vaikeampaa. Hämeenkyrössä emme ole antaneet tämän lannistaa omia kehittämispyrkimyksiä.

siämme ja kaikista huolimatta – tai ehkä juuri sen vuoksi – toteutamme aikaisempaa aktiivisempaa yhteistyötä paikkakunnan elinkeinoelämän kanssa uusien työmuodoin. Kahden vuoden ikään ehtinyt Hämeenkyrön Yrityspalvelut Oy saanut uutta puhtia paikkakunnan yrityselämän ja matkailun tunnetuksi tekemiseen. Kunta, Yrityspalvelut ja Yrittäjähdistys ovat nykyään säännöllisessä yhteistyössä keskenään.

Talousvaikeudet ovat arkipäivää kaikissa Suomen kunnissa, suurimmat kaupunkitkin mukaan lukien. Ratkaisuja säästöjen toteuttamiseksi haetaan monin eri keinoin.

Hämeenkyrössä on koko alkuvuoden ajan haastettu kunnan henkilöstöä mukaan ideoimaan ehdotuksia kustannusten alentamiseksi. Päähuomioni on uusissa toimintatavoissa, jotka eivät toteudu ilman henkilöstön mukanaoloa ja vain euroja ajatellen. Nyt kunnan toiminnan kehittämistä suunnittelee suurempi määrä ihmisiä kuin aiemmin ja luotan henkilökuntani osallistamiseen, kun kesän jälkeen taloushaasteiden ratkaisemiseen taas tartutaan.

Hämeenkyrön kunnanjohtaja Antero Alenius toivottaa tervetulleeksi juhlille.

Pyhäjärvi-juhlien aikana Hämeenkyrö elää aktiivista aikaansa ja tapahtumia on runsaasti kesäasukaiden ja matkailijoiden täydentäessä osallistujajoukkoa.

Tämän vuoden näkyvin teema on meillä F. E. Sillanpään 125-juhlavuosi, joka on monin tavoin tuonut esiin uusia piirteitä Nobel-kirjailijastamme ja hänen tuotannostaan. Aihetta käsitellään tänä vuonna esimerkiksi teatterin, musiikin, sarjakuvien, graffitien

ja elokuvan keinoin. Lopullisesti ennakkoluulojen pölyt voi huuhtoa harteiltaan Saunoja suviyössä -tapahtumassa, sillä olihan Frans Emil myös suuri saunan ystävä.

Toivotan Hämeenkyrön kunnan puolesta oikein antoisia juhlapäiviä kaikille Vpl Pyhäjärvi-juhlien osallistujille.

ANTERO ALENIOUS
Kunnanjohtaja

Hämeenkyrön Karjala-Seura vaalii perinteitä

Hämeenkyrön Karjala-Seura perustettiin sodan jälkeen yhdyssiteeksi pitäjään asettuneille karjalaisille. Yhdistys on parlamentaarisesti johdetun Karjalan Liiton jäsen. Liiton puheenjohtaja on tällä hetkellä Marjo Matikainen-Kallström.

Hämeenkyrön Karjala-Seuran tehtävä on tehdä tunnetuksi Karjalaa sekä vaalia karjalaista kulttuuria. Seuraan kuuluu noin 100 jäsentä.

Itse evakkotaipaleen kokeneiden lisäksi toiminnassa on mukana evakkojen jälkipolvia, mutta myös henkilöitä, joille karjalaisuus on tärkeä. Väli rauhan aikana Hämeenkyröön tuli kirvulaisia ja jatkosodan jälkeen pyhäjärveläisiä.

Kokousten lisäksi seura järjestää monenlaisia tapahtumia. Keväisiä Virpojuhlia vietetään vuoroon Ylöjärven yhdistyksen kanssa. Hämeenkyrön karjalaiset ovat retkeilleet paljon Kanaksella ja Pyhäjärvelläkin on kierrelty.

Iso ponnistus on ollut kaksipäiväisten Pyhäjärvi-juhlien valmistelu. Juhlien eteen on tehty paljon vapaaehtoistyötä.

Seuran puheenjohtaja on Risto Toiviainen, joka otti pestin vastaan Arvo Kempiltä. Suuren ja pitkäaikai-

Hämeenkyrön karjalaseuralaisia. Kuvat: Sari Hirvelä.

sen työn sihteerinä hoiti Meeri Pusa, jonka työtä jatkaa nyt Tarja Raipala. Muut hallituksen jäsenet ovat Leena Mäkirinta, Seija Viipuri, Arvo Kemppi, Helinä Akkanen, Eino Kopperoinen, Sari Hirvelä, Seija Vulli ja Teija Paldan-Piiponniemi.

TARJA RAIPALA

67. VPL. PYHÄJÄRVI -JUHLAT Hämeenkyrössä 20.–21.7.2013

Järjestää Hämeenkyrön Karjala-Seura ry ja Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

LAUANTAI 20.7.

Juhlakanslia avoinna klo 11-14,
Yhteiskoulun juhlasalin aulassa, osoite Ristamäentie 13.

Klo 11.00-13.30 Sukuseminaari ja sukujen tapaamiset
Yhteiskoulun auditorio, Ristamäentie 13
Alustaja Kalle Pakarinen, luennoitsija Juha Ruuhonen.
Välillä aulassa myynnissä kahvia, piirakoita ja pullaa.

Klo 14.00-15.30 Juhlaristeily Sillanpään maisemiin Kirkkojärvelle
Lähtö Kehäkukan laiturista Yrjö-Koskistentie 1.
Hinta 10 e / hlö.

Klo 16.00 Muistojen ilta Hämeenkyrön kirkossa

Alkusoitto

Tervehdyssanat Risto Toiviainen

Virsi

Seurakunnan tervehdys Henna-Riikka Rinne

Yksinlaulua Juha Ritalahti

Muistoja Arvo Kukko kertoo

Pyhäjärvestä ja Kukon suvusta
kolehti Vpl. Pyhäjärvi-Säätiölle

Virsi

Päätössanat

Virsi

Kanttori ja säestäjä Jukka Hovila

Klo 19.00 Iltaamat Kyröskosken Koskilinnassa

Juontaja Matti Pitko

Alkutervehdys Sari Hirvelä

Yhteislaulua

Trubaduuri Johannes Raitjoki

Huumoria Seppo Hyypöläinen alias Rokka

Yhteislaulua

Välillä kahvia, piirakoita ja pullaa

Musiikkia Teija Paldan-Piipponniemi

Runonlausuntaa Sonja Nikkilä

Inkeri Sutinen

Arpajaiset

Tanssimusiikkia Seppo Vilkki

Pääsylippu 10 e / hlö.

SUNNUNTAI 21.7.

Klo 10.00 Juhlamessu Hämeenkyrön kirkossa

Yksinlaulu Pyhäaamun rauha, Laina Tenkanen

Liturgia ja saarna pastori Anu Leminen

Kanttori ja urkuri Jukka Hovila

Huilunsoitto Johanna Urpanen

Tekstin lukijat Matti Pitko ja Simo Immonen

Kolehti Vpl. Pyhäjärvi-Säätiölle

Ehtoollinen

Kunniakäynti sankarihaudalla ja Karjalaisten muistomerkillä.

Klo 12.00-13.30 Ruokailu

Yhteiskoulun ruokasalissa, Ristamäentie 13

Hinta 12 e / hlö.

Aulassa kahvi- ja piirakkamyyntiä.

Klo 14.00 Pääjuhla Yhteiskoulun juhlasalissa

Juontaja Matti Pitko

Yhteislaulua Satakunnan laulu

Tervetulosanat Risto Toiviainen

Tanssiesitys Nokian karjalaisten

lasten tanhuryhmä

Hämeenkyrön kunnan ja nuorten tervehdys

kunnanhallituksen pj.

Jouni Ovaska

Yksinlaulua

Seppo Lindgren,

säestys Arto Nieminen

dosentti Silvo Kaasalainen

Juhlapuhe

F. E. Sillanpään 125-vuotisjuhlavuosi

Sillanpään tekstejä lukevat

Pipsa ja Vernu Nieminen

Stipendien julkistamiset

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön edustaja

Tervetuloitovotus

vuoden 2014 juhliin

Kuorolaulua

Kyröskosken mieskuoro,

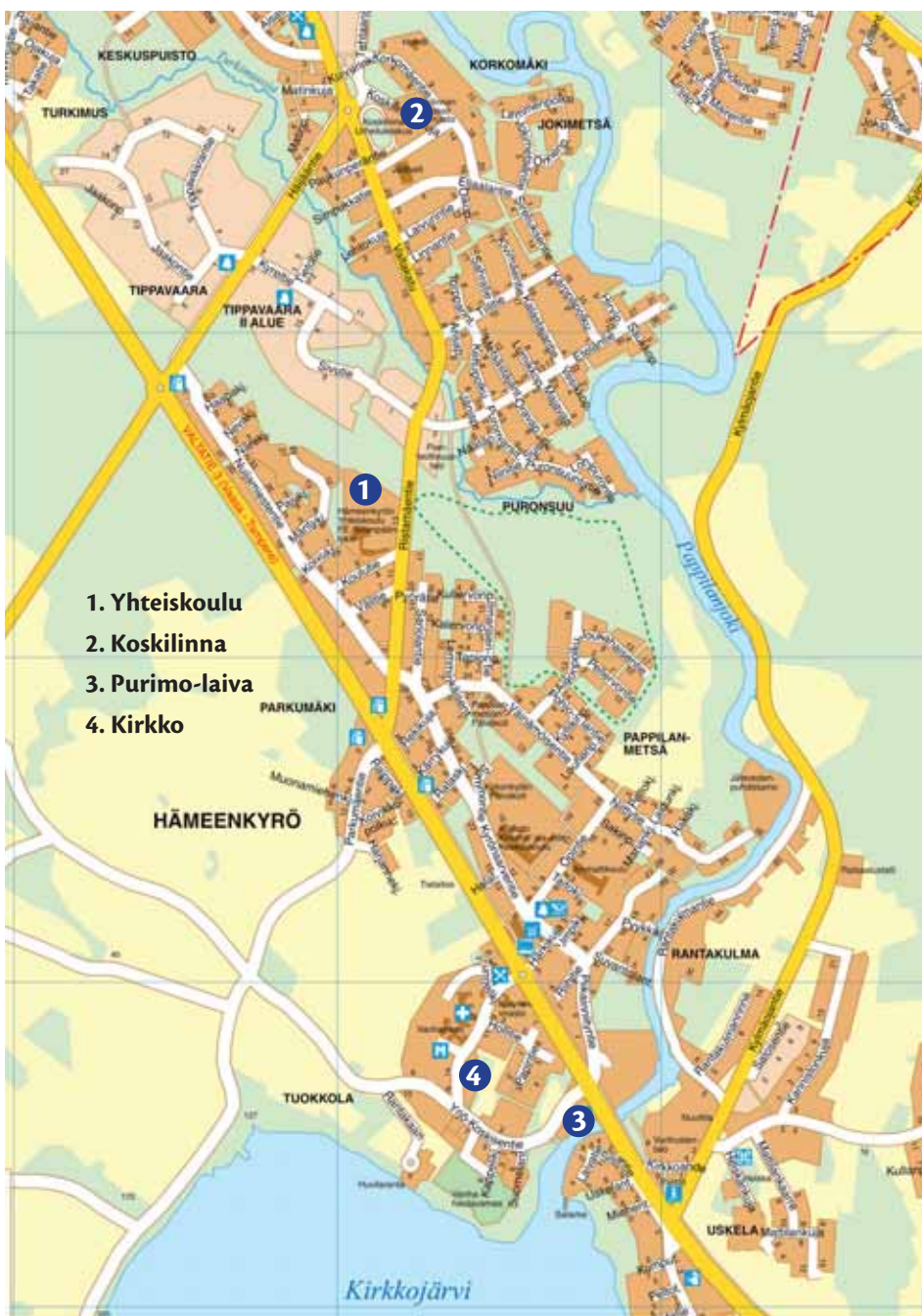
joht. Arto Nieminen

Päätössanat

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön edustaja

Yhteislaulua Karjalaisten laulu

Pääsylippu 15 e / hlö.

Kirkonsanoma

Jumalan kansan vaellus

Elämme keskikesän aikaa. Ympärillämme on suomalainen kesäluonto. Täällä Hämeenkyrössä elämä vaikuttaa rauhalliselta.

Toisin on joskus ollut. Kun palaamme ajassa yhden ihmisen taaksepäin, kaikki vaikutti toisenlaiselta. Seudulle oli juuri saapunut outoa väkeä, joiden puhekin tuntui länsisuomalaisista erikoiselta. Karjalan evakot olivat saapuneet.

He olivat joutuneet lähtemään kotiseudultaan sodan jaloista ja nyt oli yritettävä sopeutua aivan vieraseen ympäristöön.

Tälle seudulle asettui etupäässä sellaista väkeä, jonka juuret olivat Viipurin läänin Pyhäjärvellä. Vaellettiin Suomen italialalta län-

silaidalle, monen mutkan kautta.

Olen tavannut monia, joiden sukujuuret ovat Pyhäjärvellä. Nytemmin Pyhäjärvellä syntyneet alkavat jo olla vähissä, mutta ilokseni olen huomannut, että nuorempi polvi haluaa muistaa sukunsa kotiseutua ja pyhäjärveläisyyttä elää edelleen.

Useammin kuin kerran olen siunannut haudan lepoon pyhäjärveläisiä, joiden siunaushiekkana on käytetty Karjalasta, kotirannasta tuotua hiekkaa. Sen hiekan mukana pala vanhaa kotiseutua on seuranut mukana viimeiseen lepopaikkaan.

Uusi aika on kuitenkin koittanut. Katseet ovat kääntyneet tähän päivään ja

tulevaan, vanhaa unohtamatta.

On ollut hyvä huomata, että vaikka meillä on erilaiset lähtökohdat, olemme voineet löytää toisemme vaikkapa yhteisen uskon kautta. Hyvä Jumala on meitä kaikkia varjellut kaikin aikoina, asuimme missä tai millaisissa oloissa tahansa.

Tänä päivänä me kaikki Hämeenkyrön seurakunnan jäsenet koemme olevamme saman Jumalan lapsia, olivatpa juuremme missä tahansa. Yhteinen sävel on löytynyt.

On varmasti ollut hyväksi tälle paikkakunnalle, että Karjalasta tulneiden mukana tähän jäyhään länsisuomalaiseen elämänme-

noon on saatu eloisuutta ja vilkkautta. Olemme kaikki yhdessä saaneet rakentaa seurakuntaamme ja elää yhdessä Jumalaa rukoillen ja häntä kiittäen. Viime kädessä Jumala itse yhdistää meidät ja hän on johdattanut kohtaloitamme. Me kaikki saamme rakentaa yhteistä kotiamme.

Toivotan teidät kaikki tervetulleiksi Pyhäjärvi-juhlaan Hämeenkyröön. Jumala siunatkoon meitä kaikkia, olimme lähtöisin Pyhäjärveltä tai Hämeenkyröstä, tai kenties jostakin muualta. Herrassamme me olemme yhtä.

HARRI VIRTANEN
Seurakuntapastori,
Hämeenkyrön seurakunta

Hämeenkyrön seurakunnalla historiaa jo 1200-luvulta

Kyrö-nimiseen emäpitäjään lukeutui ennen koko Pohjois-Satakunta. Kirkkopitäjä syntyi, kun kirkko otti haltuun pakanallisissa kulttimenoissa käytetyt yhteisalueet ja järjesti verotuksen. Tämä tapahtui todennäköisesti vuosien 1260-1270 välillä.

Pyhän Henrikin legendassa (n. 1290) Kyrö kristittyine asukkaineen mainitaan kaksi kertaa.

Nimeltä ensimmäiset Hämeenkyrön kirkkoherat tiedetään katoliselta ajalta, vuodelta 1483.

Hämeenkyrön kirkko valmistui 1782. Ensimmäiset urkunsat se sai 1880.

Vanhalla hautausmaalla sijaitseva siunauskappeli on vuodelta 1895. Sen läheisyydestä löytyy myös Nobel-kirjailija F. E. Sillanpään sukhauta.

Jumesniemen kylään rakensi kirkon ja koulun Kärjen talon isäntä Adam Sasslin, joka myös palkkasi opettaja-papin 1848. Tämänhetkinen, suomalaisittainkin harvinainen kirkkokoulu kohosi 1909-1910.

Kyrön pappila on sijainnut yli 700 vuoden ajan lähes samalla paikalla. Ny-

kyisen – vuosina 1846-1849 rakennetun – pappilan piirustukset tilattiin Keisariillisesta Intendentinkonttorista, jota johti C. L. Engel.

Kirkonkylän seurakuntatalo valmistui 1917 ja Kyröskosken seurakuntatalo 1963.

Kirkkoherranvirasto sijaitsee 1966 valmistuneessa virastotalossa.

Uudelle hautausmaalle rakennettiin Mäntyrinteen kappeli 1974.

Särkijärven leirikeskukseen luonnonkauniista miljööstä on nautittu vuodesta 1985 lähtien.

Hämeenkyrön kirkon alttaritaulun maalasi J. Z. Blackstadius. Hämeenkyrön kirkon viimeisin sisäremontti valmistui kesäksi 2008.

Arvokkaimpiin seurakunnan esineisiin lukeutuvat ensimmäiset suomenkieliset Raamatut vuodelta 1642, joita seurakunnassa on kaksi kappaletta. Lisäksi seurakunnassa on latinankielinen Raamattu vuodelta 1543. Arvokkaihin esineisiin seurakunnassa kuuluvat myös useat seurakunnan hopeaesineet.

Lähde: Hämeenkyrön srk

Sankarivainajien muistomerkki Hämeenkyrön kirkon edessä. Kuvat: Sari Hirvelä.

Hämeenkyrön karjalaseuralaisia kirkkomaalla harjoituksissaan tulevia Pyhäjärvi-juhlia varten. Kuva: Tarja Raipala.

Karjalaan jääneiden muistomerkki.

Merkkipäiviä

Toimelias pappa Esko Sipponen täytti 85 vuotta

Keuruun Pappilanniemes-
sä täytti juuri ennen juhan-
nusta 85 vuotta Vpl Pyhä-
järven Noitermaasta syn-
tyisin oleva Esko Sipponen.
Syntymäpäiviä juhlettiin perhepiirissä.

Esko viettää hyväkuntoisena eläkepäiviään yhdessä puolisonsa Seijan kanssa samassa omakotitalossa, jonne hän on nuorikkonsa tuonut 1950-luvulla. Puolisokin on jo yli 80-vuotias, mutta eläminen Keuruus-
län rannalla sujuu mukavasti. Siivouspäivä on perjantai ja kirkkopäivä sunnuntai.

Elämässä on edelleen paljon tapahtumia, kuten paikalliselämään osallistumista, kalastamista, naapureiden, ystävien, lasten ja vunukoiden tapaamista, mutta myös omassa rauhassa ja päiväunilla pötkötelemistä.

Kalastus on läheinen harrastus ja verkot ovat järvessä kotirannan lähellä edelleen myös talvisin. Verkoista nousee kuhia, mäteita ja haukia. Esko ja Seija syövät paljon kalaa ja välillä kalaa ontarjottavana myös naapureille ja sukulaisille.

Eskolla on erinomainen muisti, terävä havaitsemisen kyky ja upea lämpimällä huumorilla höystetty kertomisen taito. Monet ovat saaneet kuulla hänen tarinoitaan niin lapsuuden Karjalasta kuin nuoruuden evakkopaikoistakin.

Vähäiset eivät ole myöskään muistellut Keuruulta, jonne Eskon perhe asettui vuonna 1944. Keuruulla

Päivänsankari ruusu rinnassa, vaimo Seija oikealla ja pikkuveli Kari vasemmalla puolella.

hän harjoitti ammattiautolua kuorma-autollaan yli 40 vuotta, aina vuoteen 1991 asti, jolloin lupa siirtyi poika Terolle.

Eskon muisteluita on saatua lukea niin Vpl Pyhäjärvi-lehdestä kuin paikallisesta Suur-Keuruustakin. Hän on osallistunut aktiivisesti veteraani-ikäisten tarinapiiriin Keuruulla ja ollut omalta osaltaan tallentamassa keuruulaista sodan jälkeistä ihmisten elämän kuvausta. Tällaisen sosiaalisen historian säilyminen meille nuoremmille ikäpolville on arvokasta.

Esko on Matti ja Emma (o.s. Karonen) Sipponen poika. Neljästä aikuisikään eläneestä sisaruk-

sista on elossa enää Esko ja nuorin veli Kari. Esko on nyt siis tämän Sipponen sukuhaaran vanhin.

Esko ja Seija saivat kaksi lasta, Teron ja Tarjan. Lapsilla on yhteensä neljä lasta. Vunukat Sirkka, Salla, Ilari ja Mila-Maria ovat mummolan välle rakkaista, ja kaikki he ovat vuorollaan saaneet istua papan polvella tarinoita kuuntelemaan.

Perhepiirissä vietetyillä syntymäpäivillä Esko muisteli evakkomatkaansa. Tuon taipaleen tämä 16-vuotias poika kulki kahdestaan toisen samanikäisen, Jouko Rastaan, kanssa hevoskyydillä, vieläpä varsa mukanaan. Kaikkiaan matka oli

yli 600 kilometriä ja monenlaista nuoret kohtasivat matkallaan.

Eräs tärkeä kokemus tapahtui Voisalmessa, jossa vihollisen maataistelukoneet tulivat hyvin lähelle. Tien pientareet olivat kelirikosta pehmeät eikä ollut mahdollisuutta mennä metsään suojaan. Esko kertoo, että tuolloin hän oppi luottamaan rukouksen voimaan.

Esko ja Seija saavat edelleen nauttia elämästään omassa, rakkaassa kodissaan, joten siunaustakin on elämän varrella ollut.

TARJA SIPPONEN
Tampere

Nuijan varresta

Sie, mie ja myö yhes

Karjalan Liiton ja Satakunnan Karjalaseurojen piiri ry:n järjestämä valtakunnallinen kesäjuhla Porissa on ohi ja tapahtuma on saanut enimmäkseen myönteistä palautetta.

Juhlajärjestelyt aloitettiin yli kaksi vuotta sitten ja noin 350 talkoolaisen työpanoksen avulla kolmi-päiväinen juhlatapahtuma sujui hyvin.

Juhlien keskuspaikkana toimi Porin Karhuhalli, jonka avarista tiloista löytyi mm. info, Karjalainen tori, kansallispukunäyttely, piirakkakisat, nuorten työpajat, pitäjäesittelyt, ruokaa ja kahvia.

Läheltä löytyi myös kyykkäkisa ja maratonpaikka sekä jäähalli, jossa pidettiin avajaisjuhla lauantaina ja päiväjuhla sunnuntaina.

Suomen Tasavallan Presidentti Sauli Niinistö ja rouva Jenni Haukio osallistuivat juhlaan kutsuvieraina. Presidentti piti avajaisjuhlassa juhlapuheen mainiten mm. "Kantakaa tervettä ylpeyttä karjalaisuudestanne ja antakaa ilon pulputa".

Musiikki oli näyttävästi esillä ja kantavana vahvuutena tapahtuman aikana mm. Satakunnan ja Pohjanmaan sotilassoittokuntien säestäessä musiikkiesityksiä.

Sunnuntaina kauppareilasta lähtenyt värikäs juhla-kulkue herätti myönteistä huomiota marssiessaan sateessa 2,6 kilometrin matkan Isomäen urheilukeskuksen juhlapaikoil-

le. Lapset ja nuoret olivat myös näyttävästi mukana tilaisuuksissa ja se mahdollistaa tällaisten tapahtumien jatkuvuuden.

Paras kiitos järjestäjille oli lähes 20 000 henkilön osallistuminen tapahtuman eri tilaisuuksiin.

Ahkerat talkoolaiset ansaitsevat kiitoksen, kuin myös hyvät yhteistyökumppanit. Erityinen kiitos kuitenkin juhlavieraille, jotka pitkienkin matkojen takaa toitte juhlan tullessanne tänne Poriin. Kotiin juhla-vaen saattelivat arkkipiiispu Leo ja Kari Mäkinen.

Ensi vuonna kesäjuhlat järjestetään Lappeenrannassa.

Hyvät lehtemme lukijat! Kesä on tapahtumia täynnä. Heinäkuun kolmantena viikonloppuna kokoonnumme Hämeenkyrössä viettämään Vpl. Pyhäjärvi -juhliamme. Juhlien ohjelma löytyy tämän lehden palstoilta. Toivotan teidät Hämeenkyröön viettämään antoisaa viikonloppua. Hyvää kesää kaikille!

YRJO S.
KAASALAINEN

Vpl. Pyhäjärvi Säätiön
hallituksen puheenjohtaja

Noitermaan tytöt tunnistettiin

Kesäkuun lehdessä pyydettiin tunnistustietoja Noitermaan tyttöjen kuvasta, ja tietoa tuli, mm. Kirsti Naskalilta ja Marja-Liisa Rautajoelta.

– Kirjoittelen tässä äitini Kerttu Niukkassen puolesta Noitermaan koululla 1943 otetun kuvan tyttöjen nimiä. Äitini tunnisti heidät nopsaan, olihan hän yhtenä mukana! Hiukan myös saatiin taustatukea Heikkilän Anna-Liisalta nykyisten nimien kanssa, toteaa Marja-Liisa.

Eli ylhäältä vasemmalta oikealle: Hilka Lehtinen (o.s. Matikainen), Eeva Virkki (o.s. Inkinen), Maija Airas (o.s. Pelkonen), Hilka Pelttonen (hän ei ollut noitermaalaisia, eikä hänen vaiheistaan sodan jälkeen äidillä ollut tietoa, mutta oli kuulemma vähän aikaa Noitermaan osuuskapassa töissä.), sekä Annikki Karttunen (o.s. Matikainen). Keskellä vasemmalla Laura Suominen (o.s. Pulakka) – hän täyttää nyt heinäkuussa 90 vuotta! Keskellä oikealla Martta Heinonen (o.s. Kopsa). Alarivissä va-

Noitermaan tyttöjen Kuva on otettu Noitermaan koulun pihalla kesäkuussa v. 1943.

semmalta oikealle Esteri Lahtinen (o.s. Pulakka), Kerttu Niukkanen (o.s. Pulakka) ja Irja Felin (o.s. Matikainen). Annikki ja Irja Matikainen ja Pulakan sisarukset olivat pikkuserkkuja.

Myös Marja Halli laittoi kuvaan liittyviä tietoja, jotka oli saanut äidiltään.
– Äitini Hilka Lehti-

nen (o.s. Matikainen), huomasi heti lehden avattuun kuvan, jossa itsekin on mukana.

Kuvassa ovat ylärivillä: Hilka Matikainen, Eeva Inkinen ja Annikki Matikainen, pari nimeä ei tule mieleen. Keskirivissä: Laura Pulakka ja Martta Kopsa. Alarivissä: Kerttu Pulakka, Irja Matikainen ja Irja Kujassuu.

Ylioppilaita

Elmo Anton Helokumpu kirjoitti ylioppilaaksi Asokolan lukiosta. Vanhemmat Eeva ja Jukka Helokumpu. Eevan vanhemmat ovat Elsa ja Raimo Musakka Lahdesta, Raimon juuret Pyhäjärvellä.

Roberto Mantovani on valmistunut ylioppilaaksi American Academy Larnacassa 26.6.2013.

Roopen äiti Kirsi Ijas on Vpl Pyhäjärven Noitermaassa syntyneen Johannes Ijaksen (isä Antti) ja hänen edesmenneen vaimonsa Helvin tytär.

Roope on sekä Kyp-roksen että Suomen kansalainen ja pelaa mm. koripalloa Kyproksen nuorten maajoukkueessa. Edessä on ensin kahden vuoden armeija-aika ja sen jälkeen suunnitelmassa jatko-opinnot USA:ssa.

Kesäkuun ensimmäisenä päivänä vietti Espoossa ylioppilasjuhlaansa Kuninkaantien lukiosta erinomaisin arvostoin ylioppilaaksi kirjoittanut Nelly Natalia Rimpiläinen. Kuvassa vasemmalla Nellyn kummisetä Heikki Honkala, joka on lehden lukijoille tuttu Kukkojen sukuseuran puheenjohtajana. Nellyn oikealla puolella on hänen toinen kummisetänsä, eno Samuel Kopperoinen, jonka juuret ovat Enkkuan kylässä. Samuelin sylissä istuu Kiira-tyttö, jolla on karjalaisia sukujuuria myös äitinsä puolelta Salmista.

Kerro perheen ja suvun uutiset lehdessä

Pyhäjärvi-lehti julkaisee joka numerossa tietoja perhetapahtumista, kuten merkkipäivistä, edesmenneistä ja valmistuneista. Muistathan kuitenkin aina kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun.

Hämeenkyrö tarjoaa kansallismaisemia ja kulttuuria

"Keskellä Satakuntaa, parin kolmen peninkulman päässä Tampereen kaupungista luodetta kohden, tavataan Hämeenkyrön pitäjää."

Näin aloitti historioitsija, suomalaisuusmies ja poliitikko Yrjö Sakari Yrjö-Koskinen teoksensa Kertomus Hämeenkyrön pitäjästä. Teos on laatuaan Suomen ensimmäinen suomenkielinen pitäjähistoria ja se ilmestyi 1851.

Hämeenkyrö sijaitsee Pirkanmaan talousalueella. Valtatie 3 Helsingistä Lappiin kulkee läpi hallinnollisen pitäjakeskuksen. Pitkään on paikkakunnalla puhuttu ohitustiestä, joka siirtäisi liikenteen kauemmaksi hitaasta keskustan kiertoliit-tymästä, mutta rahat ovat aina loppuneet kesken.

Pitäjällä on kaksi keskustaajamaa: paperitehtaan ympärille noussut kaupallinen keskus Kyröskoski sekä hallinnollinen kirkonkylä. Paperitehdas aloitti toimintansa jo 1870-luvulla. Yksityisomistuksessa olleen Oy Kyrö Ab:n tuotanto myytiin vuonna 1995 Metsä-Serlalle. Nykyään tehdas tuottaa pakkauskartonkia ja tapetin pohjapaperia pääosin vientiin.

Kunta suurin työllistäjä

Suomessa on tällä hetkellä nimetty 27 kansallismaisemaa. Yksi näistä on Hämeenkyrön järvi- ja viljelysmaisemat. Maisemalle on tunnusomaista harjut, kumpuilevat maastot, viljelykset sekä runsas vesistö.

Yläpuolinen Kyrösjärvi laskee vetensä alapuoliseen Kirkkojärveen ja siitä edelleen pääsee vesitse sisävesilaivalla Siuroon asti.

21,5-metrinen Kyröskosken vesiputous tunnetaan jo Kalevalasta Hämeen Hälläpyöränä. Kosken kuohut ovat valjastettuna maan- sisäiseen tunneliin energiaksi, mutta vapaa putous avataan neljästi kesässä yleisölle.

Hämeenkyrössä on asukkaita 10 500. Maa- ja metsätaloudesta elantonsa hankkii 10 prosenttia väestöstä, teollisuudesta 32 prosenttia ja palveluiden osuus on 58 prosenttia.

Suurin työnantaja on Hämeenkyrön kunta, kakkos-tilalla MetsäBoardKyro-kartonkitehdas ja kolman- nesi tulee Kyrel, joka valmistaa alihankintana kokoonpano- ja elektroniikka- teollisuuden tarpeisiin.

Nobel-kirjailijaa juhliitaan

Kansallismaiseman lisäksi Hämeenkyrö voi mainostaa itseään kulttuurikuntana. Kuluva vuosi on omistettu Suomen ainoan No-

bel-kirjailijan, F. E. Sillanpään 125-vuotisjuhlallisuuksille. Kalottipäisenä taatana ja radiopakinoitsijana myöhemminä vuosinaan toimineella kirjailijalla on kaksi museota pitäjällä.

Myllykolu on kirjailijan syntymä- ja lapsuuskoti ja toinen on F. E. Sillanpään Seuran ylläpitämä Töllinmäki, jossa F. E. Sillanpää aloitti kirjailijan uransa esikoisteoksellaan Elämä ja Aurinko.

Sillanpäällä koko kirjallisen maisema pitäytyy Hämeenkyrössä. Hän käytti teoksissaan esikuvina paik- kakunnan ihmisiä.

Lapsuuskodin Myllykolun kesäteatterimiljöössä esitetään tänä kesänä kirjailija Panu Rajalan sovittamaa Ihmiselon ihanuus ja kurjuus -näytelmää. Uutuutena kesäteatteriin on pystytetty pyörivä näyttämö.

"Se oli äitini, joka ei mua koskaan pettänyt eikä hylännyt, odotteli vain, koska taas häntä tarvita suvaitsi- sin. Ainoa elon riemuista, joka pitää loppuun asti ja aina pätee." Näin kirjoitti F. E. teoksessaan Viides- toista. Juhlavuoden teemaksi onkin valittu Äitiys, naiseus ja heräävä lempi.

Karjalaiset tulivat 1940-luvulla

Välirauhan aikana 1940 Hämeenkyröön tuli etu- päässä kirvulaisia evakko- ja. Jatkosodan jälkeen voit- taja Neuvostoliitto tyhjensi koko Karjalan ja Hämeen- kyröön ohjattiin pyhäjär- veläisiä ja kaukolalaisia. Kai- ken kaikkiaan Hämeenky- röön tuli 1300 karjalalaista.

Heistä suurin osa oli maa- talousväestöä, mutta mu- kana oli myös muun am- laivalla Siuroon asti.

Karjalaiset rientävät apuun, jos missä sitä tarvitaan. Puheenjohtaja Risto Toiviainen ja hallituksen jäsen Eino Kopperoinen sahuulla pätkimässä erään leskirouvan puupinoa.

Lukunsa Helsingin yliopistossa lopettanut Nobel-kirjailija F. E. Sillanpää palasi köyhtyneiden vanhempiensa luo jouluaattona 1913. Nykyään talo toimii Töllinmäki-nimisenä kirjailijamuseona.

matin harjoittajia. Paperi- tehdas oli yksi karjalaisten- kin työllistäjä.

Pikkuhiljaa Karjalan eva- kot alkoivat rakentaa uutta elämäänsä uusilla asuin- joilla. Kyröläinen vierok- sunta haihtui vähin erin ja uudet asukkaat hyväksyt- tiin tasaveroisina kuntalai- sina myös erilaisiin luotta- mustoihin.

Yksi esimerkki on Muis- tojen illassa kuultava ker- tomus Pyhäjärveltä kotoi- sin olevasta Eino Kukos- ta (1911-1996), joka pal- kittiin Pro Hämeenkyrö - mitalilla ja kunnallisneuvoksen arvonimellä monista luottamustoimistaan pitäjän kunnalliselämässä.

Karjalaisuus elää vahva- na Kyrössä edelleenkin. Oma seura vaalii karjalaisia perinteitä, joista yksi osoi- tus on tämän kesän Pyhä- järvi juhlat.

TARJA RAIPALA

Hämeenkyrön
Karjala-Seuran sihteeri

Kaksi puheenjohtajaa Karjala-muistomerkillä. Vasemmalla nykyinen Risto Toiviainen ja oikealla edellinen Arvo Kemppi.

Hämeenkyrön kunnan vaakuna

on saanut aiheensa Hä- meenkyrön alueen histo- riasta. Vaakunan juomas- arvi, "kyrönsarvi", jollai- sen pitäjällä kerrottiin ol- leen jo alkuaajoistaan saak- ka, viittaa samalla myös kunnan menneisyyteen.

Tähti ja liekkikoro – tai nykyisin sädekoro – symboloivat Pohjantähteä ja revontulia, ja viittaavat pohjankäyntiin.

Vaakunan on suunnitellut Gustaf von Numers, ja se vahvistettiin käyttöön 29. joulukuuta 1954. Vaaku- nan selitys on "kultakentässä puna-sinikatkoinen juomasarvi, jalka ja heloitus hopeaa, suu oikealle, sarven yläpuolella sininen, liekkikoroinen lakio, jossa kuusisakarainen tähti".

Lähde: Wikipedia

Juhlapuhuja Silvo Kaasalainen on Pyhäjärven ja Hämeenkyrön poikia

Tämänvuotisten Pyhäjärvi-juhlien juhlapuhuja, dosentti Silvo Kaasalainen on tehnyt pitkän uran akateemisessa maailmassa ja kunnallishallinnossa. Hänet tunnetaan myös terävänä kirjoittajana, jolla on sanansa sanottavana olipa kyse kuntien taloudesta, sote-uudistuksesta tai poliittisista virkanimityksistä.

Silvo Kaasalainen ehti syntyä puoli vuotta ennen talvisotaa Vpl. Pyhäjärvellä, mutta lapsuus ja nuoruus kuluivat Hämeenkyrössä. Myöhemmin pitkäksi muodostunut opintie alkoi Heinijärven kansakoulussa, jossa käynnistyi myös karjalaispojan kotoutuminen:

– Koulu vaikutti etenkin kieleen, karjalan murretta kun ei voinut puhua kaverien kanssa, Kaasalainen muistelee.

– Isäni sanoi minulle vuosikymmeniä sitten, että ”sie uot Hämeenkyrös mänt pilal, ko et ossaa ies huastaa karjalaks”. Minuun oli tarttunut hämeenkyröläinen nuotti. Jopa kymenlaaksoilainen tyttöystäväni, nykyinen vaimoni, osasi isän mielestä ”huastaa” paremmin kuin minä.

Äidin kanssa evakkoon

Silvo Kaasalaisen perhe ehti kokea kahdet evakkoreisut. Omat muistot ovat kuitenkin vähäisiä.

– Lähes kaikki on minulle kerrottua. Lähtö Konnitsan Kaurusta oli vanhemmilleni Arville ja Elisalle tietysti kova paikka. Äiti sai puoli tuntia aikaa lähteä junalle ja ehti hädän tuskin kaapata esikoisensa eli minut mukaan. Perintönä saadut 600 hopearahaa-kin kuulemma unohtuivat piirongin laatikkoon. Itse sain tuolla reissulla keuhkokuumeen.

Kaasalaisten tie johti Suodenniemen kautta maanviljelijöiksi Hämeenkyrön Heinijärvelle. Perhe myös kasvoi, kun ensin syntyi sisar Tuula ja sitten pikkuveli Seppo. Tuula Leppänen asuu yhä Hämeenkyrössä.

Silvo Kaasalaisen äidinpuoleiset isovanhemmat Antti ja Anni Musakka asettuivat evakkomatkan jälkeen Mouhijärvelle. Isänpuoleisia isovanhempiaan Kaasalainen ei ehtinyt koskaan nähdä:

– Isoisä, Tuomas Matinpöika Kaasalainen, ja isoäiti, Anna Maria Karonen, kuolivat jo ennen syntymääni. Olen kuitenkin ajatellut, että sain ehkä jo geeneissä kiinnostuksen kunnallisasioihin. Isoisä Tuomas toimi nimittäin maanviljelyn ohella kunnanvaltuutettuna ja herastuomarina.

Pikkuviikarista meripojaksi

Kouluvuodet Hämeenkyrössä ovat Silvo Kaasalaisella hyvin muistissa. Alkuvaiheista ei olisi arvannut, että opiskelu kiinnostaisi tohtoriksi asti:

– En ollut koulun alkaessa oikein koulukypsä. Vaikka pärjäsinkin, tein usein mitä mieleen juottui, Kaasalainen muistelee.

– Kerran keväällä opettaja löysi reppuni metsästä puun juurelta ja aamulla reppu oli opettajan pöydällä. Olin ollut kuusen latvassa variksen pesää katso-
massa. Sain ensimmäisen annokseni ympäristökasvatusta, mutta jälki-istunnolta välttyin. Ehkä opettajan hellytti se, että olin juuri ennen rötöstäni lausunut tunnilla tunteikkaan runon pienestä oravanpojasta.

Oppikoulunsa Silvo Kaasalainen aloitti iltakoulussa

Kyröskoskella, koska uusi koulurakennus ei ollut vielä valmis. Patikka- tai pyörämatkaa bussille oli neljä kilometriä ja kotiin pääsi vasta pimeällä. Yläluokilla kulkua nopeutti oma Jawa CZ -moottoripyörä, joka kuitenkin alkoi kiinnostaa lukuhommia enemmän.

Ylioppilastutkinnon ja armeijan jälkeen Kaasalaisen oma henkilöhistoria sai klassisen käänteen: nuori mies lähti merille. Pari vuotta laivojen radiosähköttäjänä tyydytti kuitenkin kaukokaipuun ja herätti opiskeluhulun.

Opintoja ja työtä vuorotellen Silvo Kaasalainen suoritti Tampereen yliopistossa kunnallistutkinnon ja hallintotieteiden maisteritutkinnon.

Virkamies ja mielipidevaikuttaja

Opiskelujen ohessa Silvo Kaasalainen oli jo opettanut yliopistolla, ja väitöskirjan jälkeen hän toimi kunnallistalouden vs. apulaisprofessorina.

Vakinaiset virat löytyivät kuitenkin kuntien keskusjärjestöistä, Sairaaliitosta ja Kaupunkiliitosta. Molemissa työhön liittyi paljon matkustamista, ja Suomi tuli tutuksi etelästä pohjoiseen:

– Lentoasemilla kontrolli ei ollut nykytasoa. Kerran palatessani Jyväskylästä Helsinkiin lentäjä keräsi liput koneen ovelle, ja vasta ilmassa huomasin, että aurinko paistoi väärästä suunnasta: olin vahingossa joutunut Tampereen -koneeseen. Kun vihdoinkin jatkolennoilla pääsin Helsinkiin, löysin oikealla koneella lentäneen laukkuni yksinäisenä hihnan päästä.

Eläkkeelle Silvo Kaasalainen jäi Vantaan kaupungin tarkastusjohtajan virasta vuonna 2000. Tämän

Pyhäjärvi-juhlien juhlapuhuja on vantaalainen dosentti ja hallintotieteiden tohtori Silvo Kaasalainen. Hän on syntynyt Pyhäjärvellä ja asunut lapsuus- ja nuoruusvuotensa Hämeenkyrössä. Kaasalainen on Vpl. Pyhäjärvi-seuran hallituksen jäsen. Kotisivu: www.silvokaasalainen.fi.

jälkeen hän toimi vielä yhdeksän vuotta yksityisen tilintarkastusyhtiön osakkaana, JHTT-tilintarkastajana ja hallituksen jäsenenä.

Virkatyön ohella ja sen jälkeen Kaasalainen on ollut aktiivinen kirjoittaja. Työvuosina syntyivät mm. kunnallisen tilintarkastuksen opas *Tehokkuutta ja turvalli-*

suutta ja parin kollegan kanssa *Hyvä tilintarkastustapa julkishallinnossa*. Uusin teos *Virkanimitysruletti* (2011) kritikoii poliittisia virkanimityksiä ja muita demokratian ongelmia etsien niihin ratkaisuja. Kriittisiä artikkeleita syntyy yhä.

– Karjalaiset ovat suulaista, ehkä se minulla ilmenee

tällä tavoin, Silvo Kaasalainen naurahtaa.

– Eläkeläisajän on myös helpompi sanoa asioita suoraan kuin virkamiesten, joita sitovat monet lojaalisuussäännöt.

TUULA
KOROLAINEN

Evakkoäiti-muistomerkkihankkeen tuotto käytetään lyhentämättömänä.

Keräystilin numero: OKOYFIHH,
FI84 5789 5420 0253 68.

Viite: 30009

Keräyslupa: Karjalan Liitto ry
2020/2012/3513

Keruu aika: 2.11.2012-31.10.2014

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön puheenjohtajat

Hallituksen puheenjohtaja
Yrjö S. Kaasalainen Harjavalta,
Kallenk. 10
29200 Harjavalta
puh. 0400-626 770,
yrjo.kaasalainen@luukku.com

Hallituksen varapuheenjohtaja
Juhani Forsberg Helsinki,
Ryytimaantie 19 A 8
00320 Helsinki,
puh. 050-511 2899,
juhaniforsberg@gmail.com

Hallintoneuvoston puheenjohtaja
Esko Pulakka Nokia,
Kuljunperäntie 189
37200 Siuro
puh. 044 383 0867
esko.pulakka@gmail.com

Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala Tampere
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@gmail.com

vpl. Pyhäjärvi

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Porissa pidettiin onnistuneet kesäjuhlat

Karjalan Liiton valtakunnalliset kesäjuhlat järjestettiin viikkoa ennen juhannusta Porissa. Kaikkiaan viikonlopun tilaisuuksissa arvelaan vierailleen yli 20 000 kesävierasta.

Odotetuimpia puheenpitäjiä oli Tasavallan presidentti Sauli Niinistö, joka puolisonsa rouva Jenni Haukion kanssa vieraili juhlien avajaisissa.

Pääjuhlassa juhlapuheen piti näyttelijä-ohjaaja Anu Hälvä-Sallinen. Puheessaan hän pohti karjalaista identiteettiä ja sen siirtymistä tuleville sukupolville. Hän lauloi kaipuusta, ilosta ja kotimaasta.

Karjalan Liiton puheenjohtaja, kansanedustaja Marjo Matikainen-Kallström toi liiton tervehdyksen juhlaan. Hän viittasi tärkeisiin rajantakaisiin hankkeisiin, kuten Suomen ja Venäjän yhteistyöhön haudausmaiden säilyttämisessä ja yhteisen kulttuuri-instituutin kehittämisessä.

Seuraavat Karjalaiset kesäjuhlat järjestetään Lappeenrannassa viikkoa ennen juhannusta kesällä 2014.

Presidentti puhui lämpimän sanoin karjalaisuudesta

Tasavallan presidentti Sauli Niinistön vierailu ja juhlapuhe 65. Karjalaisilla kesäjuhlilla Porissa 15.6. oli odotettu tapahtuma, ja Niinistön lämmihenkinen puhe otettiin ilolla vastaan.

Presidentti aloitti puheensa siitä, mitä koki karjalaisuuden runoilija Tommy Tabermann, isänsä kautta uusikirkkolainen, luettuaan sikäläisiä muistoja matkan varrelta: "Muisti tekee ihmisen. Ihminen ilman muistia on menettänyt jotain korvaamatonta. Muisti on kotimaa, jota kukaan ei voi valloittaa tai viedä."

– On suuri syy ja aihe edelleenkin muistaa, ylläpitää ja viedä eteenpäin karjalaista yhteisöä ja kulttuuria. Ne kuvaavat monin tavoin vahvaa suomalaisuutta – yksilöllistä yhdesäoloa, sisua ja uskoa itseensä, iloa ja kärsimysten kestämisestä, menneen arvostamista ja luottamusta tulevaisuuteen, totesi Niinistö.

– Viime sodat kohtelivat kovimmin karjalaisia. Tuli evakon aika. Ulkopuolisen on vaikea täysin ymmärtää, mitä kaikkea sen on täytynyt olla. Kerron sivustakatsojan havainnon. Nuorena kaveripiiriimme kuului kuusilapsisen karjalaisperheen kaksi veljestä. Nahistelivat kyllä keskenään, niin kuin tapoihin kuuluu, mutta isomman riidan syntyessä he päätyivät aina samalle puolelle. Perhe piti yhtä, mutta myös kavereihin suhtauduttiin välittömän luontevasti. Tulin ymmärtämään, että perheen isä, joka evakkoon tullessa oli jo ollut parhaassa keski-ikässä, oli

Juhlakulkue on tullut perille Isomäen sateiselle juhla-alueelle. Satakunnan piirin kilpeä kantaa Seppo Varjus. Piirin kulkueosastoa johtaa Yrjö S. Kaasalainen vierellään Katja-tyttärensä tyttäret Emilia ja Katariina Kalliomäki. Markku Pärssinen kantoi Satakunnan piirin lippua, jota hän oli kuvanottohetkellä viemässä juhlapaikalle. Pärssisen airueet Kaasalaisen takana vasemmalta Virpi Nikkonen ja Taimi Bergendahl. Kuva: Jari Vaara.

joutunut opettelemaan kokonaan uuden ammatin. Talokin, jossa he asuivat, oli itse rakennettu ja pienen tontin puutarha tehokäytössä.

– Syntyi mielikuva, että sitä voi tyhjästäkin lähteä liikkeelle. Nyt sellaista kutsuttaisiin jollain uustermillä, elinikäisellä oppimisella tai peräti dynamiikalla. Uuden elämän aloittaminen, jos kaiken entisen menettää, onkin melkoista dynamiikkaa. Ja vielä että pystyy tekemään sen niin, että lapset saavat koulutuksen ja ryhtyvät tehtävissään rakentamaan nykyistä Suomea. Ja nyt en puhu ainoastaan ystäväni perheestä, vaan kaikista karjalaisista; teistä tuli sodanjälkeisen Suomen jälleenrakentamisen voimavara.

Lisäksi Niinistön kiitti karjalaisten perheen, suvun ja samasta kylästä tai pitäjästä tulleiden leppoisaa yhteyttä, joka näyttäytyi myös huolenpitona toinen toisistaan.

Lähialueyhteistyön tärkeys

Sauli Niinistö viittasi myös Suomen pitkäaikaisimpaan presidentti Urho Kekkosen, joka hienovaraisen vahvasti tuki karjalaisia toivoen heille osoittamassaan tervehdyksessä vuonna 1962, että "koettaisitte järjestää toimintanne niin, ettei maan hallituksella ja presidentillä ole tästä ikävyyksiä".

– En tohdi puhua edeltäjäni puolesta, mutta ainakin minulle toiminnastanne on ollut vain myönteisiä kokemuksia, sanoi Niinistö.

– Karjalaisuuden parissa työtä tekevä Karjalan Liitto on perinteiden vaalimisen ohella myös rakentamassa vastuullisella tavalla

tulevaisuutta. Jaan liiton näkemyksen lähialueiden yhteistyön merkityksestä – se on myös mahdollisuus rakentaa siltää läntisen Euroopan ja Venäjän välille. Kotiseutumatkailun avautuminen taas täytti monien ikuunelman – tämän ja muunkin matkailun joustavuus ja mutkattomuus ovat kaikkien etu.

Niinistö näki, että Karjalan Liitto on tehnyt erinomaista työtä yhdessä pitäjaseurojen ja säätiöiden kanssa mm. vanhojen suomalaisten hautojen vaalimiseksi rajantakaisilla alueilla.

– Tätä suojelua ja vaalimista on tärkeä jatkaa. Meneen ja olevan on hyvä saada pitää kohtauspaikansa.

– Tämä aika on kansainvälisen yhteistyön aikaa. Rajamaana Karjala on kasvattanut väkensä ymmärtämään ja suvaitsemaan, ottamaan vastaan monia kulttuureja. Se on arvokas taito, joka on auttanut selviytymään ja auttaa jatkossakin myös menestymään.

Muistot olkoit kullattuja

Avajaisjuhlan juhlapuhuja kiitti karjalaista kulttuuria rikkaaksi ja ainutlaatuiseksi; leikkineen, peleineen, lauluineen, tarinoineen; jo sanoiltaan ja kieleltään.

– Ei se koskaan kuole. Pelkät paikannimet; kiehtovan omintakeiset ja jo tarunhoitoiset: Käkisalme, Vammelsuu, Sortavala, Kivennapa ja monet muut; tai tuskan ja sankaruuden sijat: Tali-Ihantala, Kollaa, Summa, Äyräpää ja monet muut. Kuka niitä voisi unohtaa.

– Karjalasta elävöityivät myös suuret taiteilijamme. Syntyi aikanaan karelianismia kärkinään Jean Sibelius, Akseli Gallen-Kal-

lela, Eero Järnefelt, nyttemmin vaikkapa lauluyhtye Värttinä. Yhtä hyvin sitä voitaisiin kutsua finlandianismiksi, niin vahva on suomalaisuuden henki ja puolustus kaikissa näissä Karjalasta aiheen saaneissa töissä.

Nuorta sukupolvea presidentti halusi velvoittaa pitämään yllä kulttuuriperintöä: Kantakaa tervettä ylpeyttä karjalaisuudestanne ja antakaa ilon pulputa!

– No, rehellisyyden nimissä joskus minusta kyllä tuntuu, varttikarjalaispoikien isänä ja niin ikään varttikarjalaisen vaimon aviomiehenä, että on paremminkin syytä pidellä, etteivät liikaa riemastuisi. Mutta olenkin perivarsinaissuomalainen...

Presidentti Niinistö lopetti puheensa runoilija Tabermannin tarinoihin isänsä konnuilta: "Saattaa olla, että aika kulta muistot. Siihen vastatkaamme, kullatko. Pimeyden ja pahan kirjaajia maailmassa kyllä riittää, mutta jokainen, joka kykenee panemaan toiseen vaakakuppiin edes pienen onnen kulta-hippuden, on tehnyt hyvän teon todistamalla, että elämä merkitsee iloa ja nautintoa eikä tuskaa ja kärsimystä." –MRT

Lisää Karjalan Liiton kesäjuhlilta
www.karjalanliitto.fi

Karjalan kunnat, seurakunnat ja maakunnalliset järjestöt perustivat Karjalan Liiton heti talvisodan jälkeen 20.4.1940.

Karjalan Liitolla on 15 piiriä ja satoja jäsenseuroja.

Pyhäjärvi-Säätiö julkaisee viisi uutta adressia

Pyhäjärvi-Säätiö on painattanut uusia adresseja, jotka saataneen tuoreeltaan myyntiin Hämeenkyröön pitäjäjuhlille. Hankkeen puuhamiehenä ja suunnittelijana on toiminut säätiön hallituksen varapuheenjohtaja Juhani Forsberg Helsingistä. Hän on hankkinut adresseihin kauniit kansikuvat ja valinnut mukaan erilaisia muisto- ja onnittelulauseita.

– Adresseja voidaan käyttää monipuolisesti sekä surunvalittelua että onnittelulauseina. Kaikissa adresseissa on useita muisto- tai onnittelulauseita varustettuja välilehtiä sekä värssytön lehti, johon adressin lähettäjä voi itse kirjoittaa oman värssynsä. Ylimääräiset välilehdet pannaan valinnan jälkeen pois.

Adresseja on viisi, jotka voidaan nimetä kansikuvien perusteella seuraavasti:

1. "Tulkaa minun luokseni", kuvana Vpl. Pyhäjärven kirkon alttaritaulu.
2. "Valoisa polku", kuvana hämäläisen metsän läpi kulkeva polku, johon osuvat auringonsäteet.
3. "Iiris", kuvana sinivioletti iiriksen kukka tummaa taustaa vasten.
4. "Karjalan neito", kuvana lähikuva riippuvasta Karjalan neito-kukasta.
5. "Kullerot", kuvana kulleroketo auringonpaisteissa.

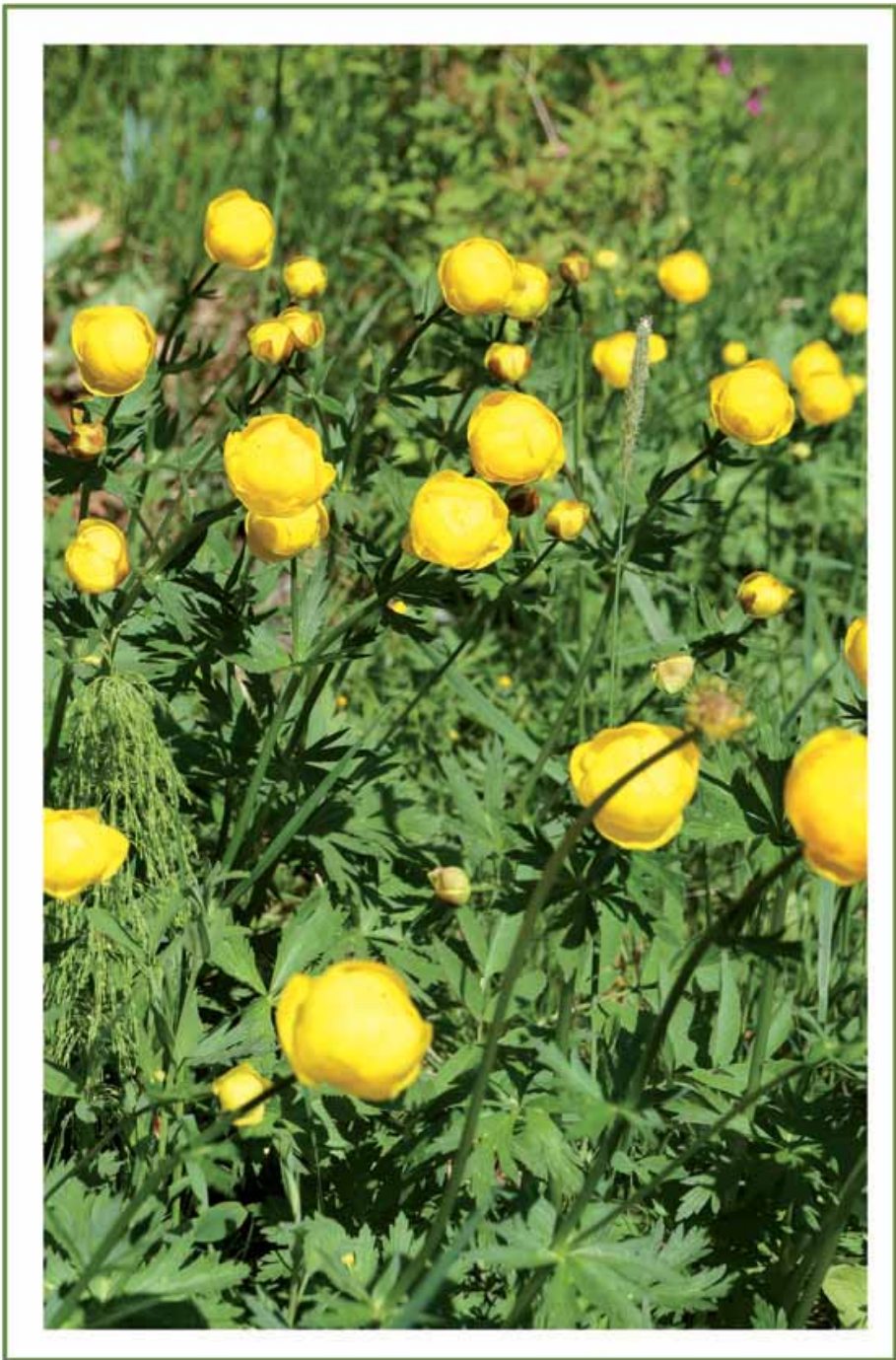
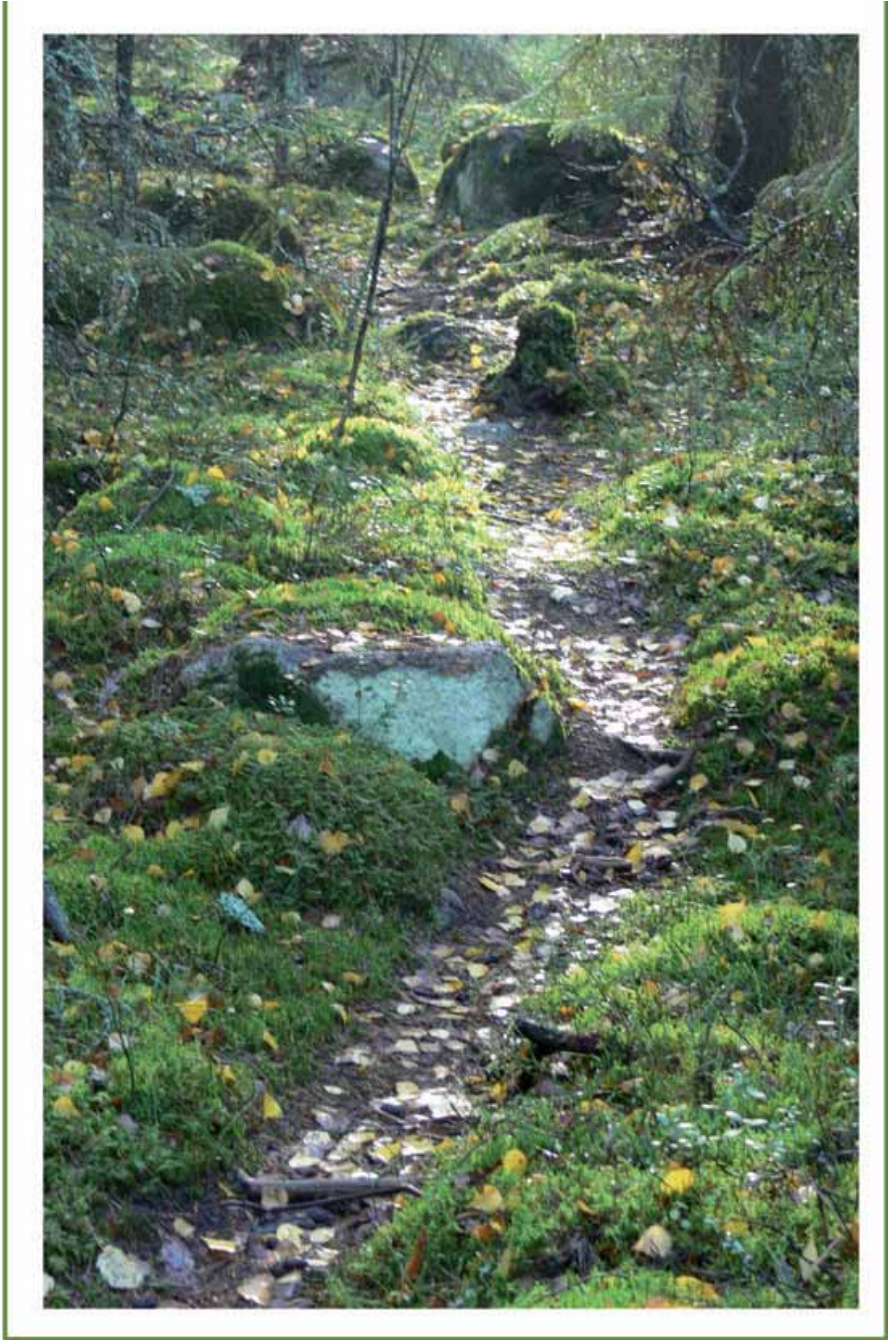
– Oikeastaan vain adressi "Iiris" on yksinomaan surunvalitteluadressi, jonka kansikuvan yhteydessä on teksti "Lämmin osanotto". Muiden adressien kansikuvien yhteydessä ei ole tekstiä lainkaan, joten niitä voidaan käyttää useampiin tarkoituksiin. "Karjalan neito" ja "Kullerot" ovat pääasiassa tarkoitettut onnitteluadresseiksi, sillä niiden välilehdissä on kolme vaihtoehtoa eri onnittelulauseisiin, toteaa Juhani Forsberg.

–Vpl. Pyhäjärven erityisesti liittyvät aiheet ovat "Tulkaa minun luokseni" sekä "Kullerot", sillä kokonaiset kulleroniityt olivat kotipitäjämme kevätkeksen maisemissa varsin yleisiä. "Karjalan neito" liittyy jo koristekukan nimen vuoksi kotiseutumme.

Adresseja on myytävänä Vpl. Pyhäjärvi-juhlilla hintaan 10 euroa kappale. Adressivarasto tulee olemaan Forsbergin kotiosoitteessa, ja niitä voi tilata häneltä:

Juhani Forsberg Ryytimaantie 19 A 8 00320 Helsinki, puh. 050-511 2899 tai juhaniforsberg@gmail.com. Mahdollisista muista myyntikanavista ilmoitetaan myöhemmin. - MRT

Pyhäjärvijuurinen yrittäjä Asko Pusa ahkeroi Hämeenkyrön kumisuutarina

Koko työuransa rengasalalla tehnyt Asko Pusa, 51, ryhtyi lähes neljänneksivuosittain kumikorjaamoyrittäjäksi, eikä ole valintaansa katunut. Työrupeamat varsinkin syksyn ja kevään sesonkiaikoina ovat kiireisiä, mutta vastapainona on yrittäjän vapaus. Myös puoliso Taina Pusa, o.s. Ihaksinen, on yrittäjä, hän pyörittää Hämeenkyrössä siivouspalvelufirmaa.

– Vaimollakin on karjalaisia sukujuuria, Asko toteaa.

Sie ja mie on tuttua

Asko Pusa tunnustaa nykyisin rinta rottingilla karjalaiset sukujuurensa, vaikka nuorempana poikana niitä ei niin tullut mainostettua. Karjalaisuus tuntui kuitenkin perheessä vahvasti, sillä samaa huushollia asuivat myös vaari ja mummo sekä tädin poikakin.

– Kyllä tuo "sie ja mie" -murre sopii oikein hyvin korvaan.

Askon isovanhemmat olivat Juhana ja Kaisa Pusa Vpl. Pyhäjärveltä. Heille syntyi viisi lasta; Aarne, Kerttu, Toini, Alpo ja Antero. Askon isä Alpo Pusa oli syntynyt vuonna 1927, eli hän oli kaksitoistavuotias talvisodan sytyessä ja evakkoon lähtiessä.

– Isällä oli jonkin verran omia Pyhäjärvi-muistoja. Sotatoimiinkin hän joutui jo hyvin nuorena miehenä, ja oli kertomansa mukaan mm. monissa vartiointitehtävissä, ja sai sotien jälkeen veteraanitunnuksen. Kyllä hän sota-ajoista kaikenlaisista kertoi; ei kai ollut niin kovissa paikoissa, että olisi pahoja traumoja jäänyt. Perheen vanhin poika Aarne sai sodassa surmansa, kertoo Asko Pusa.

– Isänisä ei paljon sota-aikoja muistellut, oli aika hiljainen mies Mummo Kaisa oli puheliaampi, ja erityisesti sitä kautta karjalainen puheenparsa on jäänyt mieleen.

Pusat asettuivat sotien jälkeen ensin Koskenpäälle, ja sieltä Hämeenkyröön, maatilan pitoon Kyröskoskelle. Askon isä Alpo tapasi Mahnalan lavalla hämeenkyröläisen Helvin, o.s. Keskinen, Mahnalasta, ja avioliittohan siitä sukeutui. Pariskunta sai kaksi poikaa, Harri Pusan 1958 ja Asko Pusan 1962.

Pyhäjärvi on vielä näkemättä

Vaikka yrittäjät Asko ja Taina Pusa ovat vapaa-ajallaan innokkaita matkailijoita, Karjalan kannaksen koluaminen on ainakin toistaiseksi tekemättä.

– Venäjällä olen käynyt Leningradissa – ja Pietaris – sekä Moskovassa, mutta suvun kotiseutu Pyhäjärvi on kyllä näkemättä. Isä aikanaan sanoi, ettei hän sinne ketään patista, mutta jos halutaan lähteä, hän tulee oppaaksi. Jostain syystä reissu jäi tekemättä. Samoin isän siskon poika Markku Pusa, joka oli todella innokas karjalainen, yritti monesti houkutella mukaan.

– Jos isä nyt olisi elossa, niin hyvin todennäköisesti lähtisimme Pyhäjärvelle käymään. Asko ja Taina Pusalla on kaksi lasta, Jussi ja Nina. Muutama vuosi sitten Jussi sai Pyhäjärvi-Säätiön myöntämän opiskelijastipendin Nokian pitäjäjuhilla, joihin Askokin osallistui.

– Ja nuorempana oltiin joskus mukana viestijuoksuissa, joita juhlilla järjestettiin.

Renkaat kottikärryistä kuormureihin

Rengaskorjaamoyrittäjäksi Pusa sanoo päätyneensä satumalta 24 vuotta sitten, kun firman edellisen omistajan, Erkki Rikalan, kanssa asia tuli puheeksi.

Pari vuotta sitten Pusa rakennutti omat toimitilat Sivutie kymppiin Kyröskoskelle, ja sitä tietä työsaraka on vain laajentunut. Toisessa on vakituiseen kaksi miestä, ja sesonkiaikoina muutama henkilö lisätyövoimana.

– Tehdään rengastoita kottikärryistä kuormaajin. Päätyösarkaa ovat henkilö- ja pakettiautot sekä maatalouskoneet.

Vaikka osa ihmisistä ajellee sitkeästi vanhat renkaansa loppuun asti, moni toki ymmärtää huolehtia turvallisuustekijöistä hyvissä ajoin.

– Tilanne on parantunut, kyllä renkaita vaihdetaan jo hyvissä ajoin ja huolehditaan enemmän turvallisuudesta.

Rengasalan ruuhkahuipuja säätelevät ilmat; syksyn lumentulo ja kevään koitto.

– Nykyään on tyypillistä, että rengaskaupoille ja -vaihtoon tullessa halutaan palvelu saman tien; heti eikä huomenna. Sesongin aikaan eivät päivän tunnit tahdo riittää. Hiljaisempaa on kesäkalven aika.

Vaikka yrittäjä yleensä lomailee vain viikon verran kerrallaan, matkustelevat Pusa ahkerasti.

Asko Pusan harrastuksiin kuuluu myös rullaluistelu, liikuntasalilla hikoilu ja avantouinti.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Asko Pusan yrityksestä löytyy renkaita kottikärryistä järeän luokan maansiirtokoneisiin.

Rengaskorjaamo Asko Pusa Oy:n asiakaspalvelutiloissa on "maskottina" vuosimallin 1960 Comet-mopo. Mopo oli alun perin Jussi Ylivakerin, jonka leski Sirkka myi kulkupelin Pusalta, kun tämä lupasi mopolle hyvän hoitopaikan näytille rengaskorjaamon myymälään.

M/S Purimon karjalaisjuurinen kapteeni nauttii Suomen suvesta Kesät Hämeenkyrössä, talvet Thaimaassa

Hämeenkyrössä kun vesiä riittää, niitä hyödyntää myös laivuriyrittäjä Seppo Savolainen tarjoten kauniita kesäisiä elämyksiä eri puolilta tuleville turisteille.

M/S Purimon kapteeni vie myös Pyhäjärvi-juhlien väkeä katsastamaan kirjailija Frans Eemil Sillanpään kansallismaisemat järveltä nähtynä.

– Pyhäjärvi-juhliin liittyvä tilausristeily tehdään lauantaina 20. heinäkuuta, mutta juhlaaika voi lähteä mukaan vesille myös sunnuntaina kolmelle eri reittiristeilylle, vinkkaa Savolainen.

Laivalla monenlaista ohjelmaa

Pyhäjärvi-juhlien aloituspäivänä lauantaina 20.7. noin viisikymmentä halukasta pääsee mukaan Purimon risteilylle, joka starttaa keskeltä Hämeenkyröä, Kehäkukan laiturista Pappilanjoen varrelta kello 14. alkaen.

Luvassa on puolentoista tunnin vesiseikkailu, jossa Hämeenkyrön maisemat tervehtivät juhluvieraita.

Tarvittaessa laivuri Savolainen pitopalvelun avustamana kattaa alukseensa tarjolle ruokailun, jos vieraat niin haluavat. Joka tapauksessa Purimolta saa pientä purtavaa ja virvokkeita.

Hämeenkyrön Matkailupalvelu Oy:n ja risteilijä Purimon isäntä Seppo Savolainen vie väkeä vesille toukokuun puolivälistä pitkälle lokakuuhun.

Kesään mahtuu reittiristeilyjä, erilaisia ohjelmallisia teemaristeilyjä – kuten aiheesta Elvis tai Juice Leskinen.

Asiakkaat pääsevät laineille myös omien tilaustensa mukaan; halutaan sitten sauna, viettää vaikkapa syntymäpäiviä tai polttareita, tai mennä kesäteatteriin. Tämän kesän uutuuksena on tarjolla risteilyjä Mahnalaan Miharin uimarannalle ja Yrjölan marjatilalle.

– Siellä risteilijät pääsevät jatkamaan matkaa tilalle traktorikyydillä, ja saavat sesongin mukaan syötäväksi mansikoita, herneitä, perunoita ja muuta nautittavaa.

Laivuri Seppo Savolainen M/S Purimoon mahtuu kerrallaan jopa 70 henkeä. Reittiliikenteen lisäksi hän tarjoaa erilaisia tema- ja tilausristeilyjä.

Purimo on palvellut vuodesta 1986

Moottoripaatti Purimo on vuosimallia 1986; alkutalvella se seilasi väliä Vammala-Siuro nimellä "Rautavesi II". Uusille omistajille ja uusiin tehtäviin siirryttyään laiva sai 1988 nimen Purimo – liekö perua hämeenkyröläisen salmen

"puristuksesta", arvelee nykyinen omistaja. Seppo Savolaiselle laiva päättyi vuonna 1999, eli hänellä on menossa Purimon ruorissa nyt 15. vuosi.

Huhtikuussa 60 vuotta täyttänyt Savolainen on tehnyt monenlaista "savottaa" koko ikänsä: takana on niin palomiehen työtä, sairausauton ajoa, sammutinhuoltoyrityksenä toimimista, huoltoasemanpitoa ja muitakin toimia.

– Kaikenlaista on tullut yritettyä – yleensä noin kymmenen vuoden välein on ollut halu vaihtaa hommia, mutta kai näissä laivurin tehtävissä pitää viihtyä vielä ainakin kolme vuotta, että eläkeikä alkaa...

Laivuri kiittelee monenkirjavaa asiakaskuntaansa;

Seppo Savolainen kehuu Suomen suvea, jota ei välttämättä osaa arvostaa, ennen kuin katselee asiaa vähän kauempaa. Savolainen viihtyy talvet Thaimaassa, mutta kesät ehdottomasti Suomessa.

kenenkään kanssa ei ole ollut hankaluuksia. Erityiskiitoksen saavat kuitenkin eläkeläiset ja karjalaiset.

– Kai tuo oma karjalainen luonteenpiirre vaikuttaa, että olen aina halunnut olla töissä ihmisten parissa, ja vapaa-ajalla eri yhdistyksissä.

Karjalaisjuurilta Hämeenkyröön

Seppo Savolainen on täysverinen karjalainen, vaikka onkin Helsingissä synnytetty ja noin vuoden vanhana Hämeenkyrön maille tuotu. Isä Toivo Savolainen oli lähtöisin Kaukolasta, äiti Aino, o.s. Valtonen Käksälästä.

Sepón syntyessä perhe asui Suomalinnassa, koska isä Toivo työskenteli puolustusvoimien palveluksessa "kapiasena"; vanhempia veljiä Sepolla on kaksi.

Savolaiset olivat saaneet asutustilan Hämeenkyröstä, ja Toivon jäätyä puolustusvoimista eläkkeelle hän ryhtyi viljelemään tilaa.

– Maatilanpitoa ei enää ole, mutta niissä maisemis-

sa asuu nykyisin vanhimman veljeni poika.

Seppo Savolainen viihtyy Hämeenkyrössä kesäkauden, mutta toisen puolen vuodesta hän viettää Thaimaassa.

– Asustelen vuokraamassani omakotitalossa Koillis-Thaimaassa, lähellä Laosin rajaa, kaukana turistiksesuksista, hän kuvailee.

Siellä päivät kuluvat talonpidon arkisissa askareissa ja autoilla ympäri maata.

– Puolen vuoden aikana ajokilometrejä saattaa tulla tuollaiset 15 000.

Vaikka talvikausi kuluu mieluusti lämpimillä leveysasteilla, niin Suomen suvea ei voita mikään.

– Kummasti sitä oppii arvostamaan luontomme vehreyttä, valoisia kesäöitä, jolloin voi istua nuotiolla aamutunneille asti ja ihailla luonnon kauneutta.

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Tiedustelut Purimo,
Seppo Savolainen
p. 0500 639 170

Ei kesää ilman itikoita...

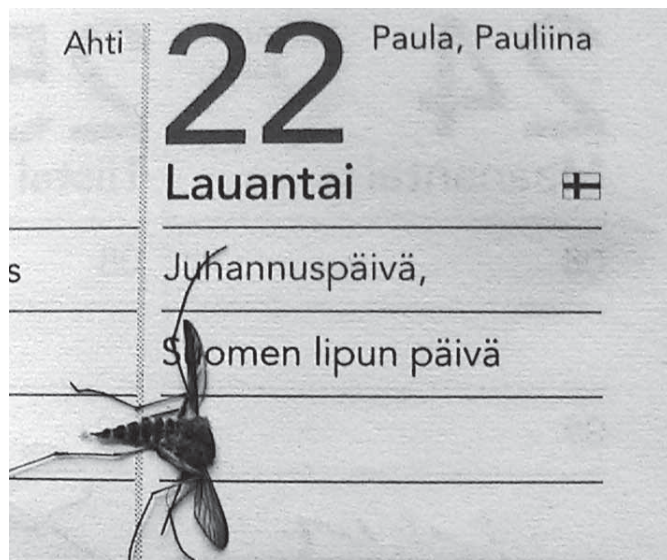
Kuva on kalenteristani, kun sattumoisin onnistuin vahingossa pyydystämään tai saamaan hengiltä yhden itikan. Lieneekö sitten tulossa hyvä itikkakesä...?

Tapaamisiin Pyhäjärvi-juhilla Hämeenkyrössä, kesäterveisin

HANNU MUSAKKA

Kaavi

Vpl. Pyhäjärvi/Musakanlahti

Evakkovaellus kutsuu Kangasalle 14.7.

Kangasalan Karjalainen Kulttuurikeskus Äijälä ympäristöineen tekee aikamatkan sotavuosiin, kun seitsemäs valtakunnallinen Evakkovaellus järjestetään sunnuntaina 14.7. Evakkovaellus on kunnianosoitus kaikille evakkotien kulkeneille ja siitä selvinneille. Samalla se johdattaa miettimään, miltä tuntui lähtö evakkotielle ja kotiseudun menettäminen sodan seurauksena.

Evakkovaelluksen järjestämisestä kantaa päävastuun Kangasalan Karjalaseura. Yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa tapahtumaa rakentamassa ovat Evakkolapset ry, lukuisat Kangasalan yhdistykset, Karjalaisseurojen Tampereen piiri ja muut yhteistyötahot. Lisätietoja Kangasalan Karjalaseura Liisa Teittinen, liisa.teittinen@kangasala.fi kauko.aikas@elisanet.fi puh. 041 506 05 23 sekä Evakkolapset ry, Anne Kuorsalo, anne.kuorsalo@kolumbus.fi

Vpl. Pyhäjärvi-juhlien sukuseminaari jatkaa esihistorian merkeissä

Hämeenkyrössä, heinäkuun 20.-21. 2013 järjestettävillä Vpl. Pyhäjärvi-juhlilla tavataan jälleen lauantaina sukuseminaarin merkeissä. Juhlapaikkana on F.E. Sillanpää -lukion auditorio. Kaiun muistoviestin peruuntumisen vuoksi seminaari alkaa tänä vuonna poikkeuksellisesti jo klo 11:00. Tapahtuma tarjoaa jälleen suku- ja kotiseutuhistorian harrastajille ja muutoinkin juuristaan Vpl. Pyhäjärvellä kiinnostuneille uutta tietoa.

Arkeologi, FM Juha Ruohonen esittelee uusinta tutkimustietoa Pyhäjärvellä ja Karjalan Kannaksella suoritetuista rautakaudelle sijoittuvista löydöistä. Vasta viime vuosikymmenien aikana suoritettu arkeologinen tutkimus on tarjonnut entistä tarkempaa tietoa Kannaksen ja Pyhäjärven esihistoriasta. Eri-tyisen vähän on ollut käytössä tutkimusaineistoa ja tietoa alueen rautakaudesta. Viime vuonna tehdyt löydökset ovat kuitenkin antaneet aikaisempaa monipuolisempaa tietoa tästä aikakaudesta.

Sukuseminaarissa esitelmöi myös Kauko Hinkkanen, joka esittelee Suvannon seudun paikallishistorian työryhmän hanketta. Ryhmä on työskennellyt hankkeen parissa ahkerasti tutkien vuosien 1917-1921 tapahtumia ja oloja Suvannon alueella.

Kalle Pakarinen esittelee puolestaan uuden, arkistojen, kirjastojen ja museoiden yhteisen www.finna.fi -hakupalvelun, josta tulee olemaan ajan mittaan hyötyä myös sukututkijoille ja kotiseudun menneisyydestä kiinnostuneille.

Seminaaripäivän lopuksi myös Vpl. Pyhäjärven sukuseuroilla on jälleen mahdollisuus vaihtaa kuulumisia ja kokoontua keskenään. Sukuseurojen toiminnasta vastaavia pyydetään varaamaan kokoon-
tustumistiloja Risto Toiviaiselta.

Vpl. Pyhäjärvi-juhlien sukuseminaari lauantaina 20.7.2013, klo 11:00 alkaen.
Paikka: Hämeenkyrön yhteiskoulu / F.E. Sillanpään lukio, os. Ristamäentie 13, Hämeenkyrö.
Sukuseurojen tilavaraukset: Risto Toiviainen, p. 044 355 5912, sähköposti risto.toiviainen(a)netti.fi

Herra sotilasmestari Musakka

Seisomme Santahaminassa Uudenmaan Jääkäripataljoonan kasarmin käytävällä. Joukkueemme johtaja, sotilasmestari Lauri Musakka tepastelee kompanian eteen, vetää ilmaa keuhkoihin, rinta kohoaan kuin toripululla ja sitten tulee ilmoille valtavalla voimalla:
– Aseentoo!

Joku kaatuu rivissä niin että kypärä kolahtaa lattiaan.

Etelä-pohjalainen keihäänheittäjä Heikki Kangas pelästyi niin paljon Musakan ääntä, että hän pökertyi pelosta.

Minä pökerryin hieman toisesta syystä. Kuuluin kautta aikojen ensimmäisiin armeijan urheilujoukkoihin. Lauri Musakka oli sekä joukkueemme johtaja että meidän jalkapalloilijoiden valmentaja.

Se taisi olla tiistai, kun vuorossa oli voimaharjoittelu. Musakka toi salille nyrkkeilyhanskat, sillä hän oli aikanaan maajoukkue-tason nyrkkeilijä raskaassa sarjassa.

– Tällä nyrkillä minä tainnutin Tanskan ankkurin, sanoi Musakka.

Hän heitti kuin ohimennen toiset hanskat minulle. Tarkoituksena oli, että esittäisimme varjonyrkkeilyä. Siis ettemme koske toisiimme.

Niin tapahtui, kunnes yhtäkkiä lensin ilmassa pari metriä ja heräsin salin nurk-

kauksesta. Musakan naseva oikea suora oli osunut leukaani ja siitä lyönnistä olisi pökertynyt norsukin.

Musakka pelästyi ja lähetti minut välittömästi ensimmäisellä bussilla iltomalle ja seuraavana aamuna viiden vuorokauden lomalle Valkeakoskelle.

Tapauksesta puhutaan yhä ja siitä on maininta Urheilujoukkojen historiikissa.

Varmuuden vuoksi ker-ron, että Lauri Musakka oli tiukka kouluttaja, mutta me pidimme hänestä. Hän oli suomalainen mies sen parhaassa mitassa. Musakka ei valehdellut meille emmekä me huijanneet häntä.

Musakka järjesti liput Helsingin Messuhalliin

nyrkkeilymaaotteluihin.

Kesällä menimme Stadionille seuraamaan jalkapallo-otteluita.

Musakka oli evakkoja ja minut juurenikin ovat Karjalassa. Isäni oli Harlusta ja äitini Terijoelta. Siksi seurasin mielenkiinnolla Musakan paluuta synnyinseudulleen Pyhäjärvelle.

Minulle oli nostalginen päivä, kun kävimme ensimmäisen kerran Laurin kotikonnuilla Pyhäjärvellä, jonne hän lähti kesällä 1991 poikansa Antin kanssa rakentamaan lomakylää.

Se oli uhkarohkea yritys, mutta Lauri ei pelännyt mitään eikä ketään.

Musakat vuokrasivat maata 50 vuodeksi ja ryhtyivät rakentamaan loma-

kylää Pyhäjärven rannalle.

Lauri on jo kuollut, mutta Antti pyörittää lomakylää viipurilaissyntyisen Jele-na-vaimonsa kanssa.

Istuin Musakan lomakylässä koivun alla ja mietin Lauri Musakan olemusta. Hän tiesi sotilaana, ettemme ainakaan hänen elinai-kanaan saa Karjalaa takaisin, niin mitä hän teki?

Hän meni itse paikalle ja ryhtyi sen isännäksi.

MATTI PITKO

Karjalaisjuurinen toimittaja, kirjailija Matti Pitko toimii Hämeenkyrön Pyhäjärvi-juhlilla juontajana

Antti Musakka on jatkanut isänsä Lauri Musakan perustaman lomakylän pyörittämistä Pyhäjärven rannalla. Kuvassa pari vuotta sitten käyttöön otettu uusi majoitusrakennus. Kuva: MR-T.

Koulu- muistojen keruu käynnissä

Millaisia koulumuistoja sinulla on? Kaikkea koulunkäyntiin liittyvää kerrontaan peräänkuulutetaan parhailaan keräyksessä, jonka järjestävät Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seura ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura SKS.

Mukaan toivotaan myös karjalaisten koulumuistoja, ja keruu koskee sekä luovutettua Karjalaa että sodanjälkeistä aikaa.

Muistoja toivotaan niin oppilailta, opettajilta kuin koulun muun henkilökunnan tehtävissä toimineilta, ja myös kouluikäisten lasten vanhempien näkökulmasta.

Muistella voi aikaa kansakoulussa, oppikoulussa, peruskoulussa, lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa. Keruun tiimoilta löytyy kysymyslomake, mutta vapaamuotoisia muistikuvia odotetaan myös.

Keruu kestää vuoden 2013 loppuun. Lisätietoja saa mm. Suomen Kirjallisuuden Seuralta. -MRT

SA-kuvien arkistossa paljon katsottavaa myös Pyhäjärven pitäjästä

Vangit palaamassa elonkorjuusta Pyhäjärvellä, Taipale 1.9.1941.

Raskasta tykistöä liikkellä Pyhäjärven tiellä. Äyräpää 26.8.1941.

Suomen puolustusvoimat on avannut keväällä internetiin SA-kuvien arkiston kaiken kansan katsottavaksi ja käyttöön. Mukana on kuvia etulinjasta kotirintamalle vuosilta 1939-1945. Katsottavana on lähes 160 000 kuvaa.

Pääosan kuvista ovat ottaneet Päämajan alaisten tiedotuskomppanioiden kuvaajat. Talvisodan kuvamateriaali on rintamamiesten omalla kalustollaan kuvaamaa. Kannattaa käydä tutustumassa! - MRT

Muisteluita Pyhäjärvijuhlista Huittisista vuodelta 1997

Pyhäjärvijuhlien järjestämistä vastuu on niin Vpl. Pyhäjärvi-Säätiölle kuin paikalliselle seurallekin ja talkooväelle melkoinen voimannäyte.

Toimiessani säätiön asiamiehenä ja myös Huittisten Karjalaseuran puheenjohtajana tulevat vuosien saatosta monenlaiset juhlarjestelyt mieleen. Vanhoista lehdistä, valokuvista ja videotallenteista voi jälkikäteenkin tarkistaa, kuka piti puheita, kuka lauloi tai lausui. Yleisökuvista voi havaita, kuinka moni on jo joukostamme viime vuosien aikana poistunut.

Juhlarjestelyissä paikallisten järjestäjien toimesta on tuotu esiin juhlapaikkakunnan puitteet seurakunnan ja kunnan edustajien toimesta. Paikallisten pyhäjärveläisten vaikuttaminen paikkakunnalle on tuotu monin eri tavoin esiin. Juhlia edeltävässä Vpl. Pyhäjärvillehden juhlanumerossa on jo etukäteen esitelty tulevaa juhlapaikkakuntaa.

Katselin vanhan videotallenteen vuoden 1997 Huittisissa pidetyistä juhlisista. Toimin silloin Huittisten Karjalaseuran ja juhlatoimikunnan puheenjohtajana. Ensimmäisten kertaa pidettiin "Suvut kohtaavat" -seminaari ja siitä lähtien onkin seminaari ollut lähes jokaisten juhlien ohjelmassa.

Muistojen ilta oli pidettiin Huittisten kirkossa. Juhani Forsberg toivotteli lämpimästi juhlaikansa muistelemaan menneitä.

Seurakunnan tervehdyksen esitti silloin vt. kappalaisena Huittisissa toiminut Rauno Herranen, myöhemmistäkin juhlisista tuttu sittemmin vakituinen kappalainen.

Tietäen, että kirkkoherra Eino Orpana on seurakunnan päällikkö, oli juhlatoimikunta hänen kanssaan sopinut kaikista kirkollisista toimituksista. Vähän ennen lehtemme juhlanumeron ilmestymistä Orpana ilmoitti, ettei hän pääsekään itse tilaisuuksiin Viiron kohdistuvan virkamatkan takia. Pahoitin tästä kovasti mieleni ja juhlien jälkeen kyllä sen kävin hänelle henkilökohtaisesti sanomassakin.

No kaikki meni kuitenkin hyvin, ja aivan erityisesti tuosta iltatilaisuudesta jäi mieleen Harjavallan kirkkoherran, rovasti Veijo Jär-

Laulajaisten lapsiryhmä esiintyi kirkossa.

visen pitämä puhe, jossa hän palautti muistot todella herkästi juhlaikansa mieleen.

Yhteisesti laulettujen tutujen virsien ohella kuullimme Laulajaisten lapsiryhmän esitykset ja filippiiniläis-huittislaistalaisten nuoren Juhani-pojan yksinlaulun. Tilaisuudessa kuultiin myös Marjo Mäen laulua ja Elli Marjamäen lausuntaa.

Iltamat samoin kuin sunnuntain päiväjuhlakakin vietettiin uudessa Kuninkaisen kulttuurikeskuksen salissa. Harvoin näkee lavalla samanaikaisesti niin paljon esiintyjä. Huittisten Mieskuoron ja lauluyhtye "Justiinoiden" yhteisesti esittämä tukkilaisooppera oli mahtava esitys.

Sunnuntain jumalanpalveluksessa saarnasi Mirja Tenkanen. Suuren väkijoukon johdosta ei tuolloin vielä käyty ehtoollisella, vaan tämä kaunis tapa on tullut käytäntöön myöhemmin.

Juhlavan lippukulkueen myötä itse Suomen lippua

kantaen suoritimme kunniakäynnin sankarihaudoilla ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä Antero Pärssisen pitämässä puheen.

Sain kunnian lausua päiväjuhlassa tervehdyssanat. Jälkikäteen katsottuna puhe oli liian pitkä. Huittinen ja pyhäjärveläisyys tuli siinä keuhuttua liiankin monisaisesti.

Porsaanmäen tyttö Aino Kaunismäki esitti lausuntaa ja tuttuja kuvia Pyhäjärveltä heijastettiin valkokankaalle samanaikaisesti. Saksofonisti Jukka Perko esitti karjalaisia kappaleita. Kaupungin tervehdyksen esitti silloinen hallituksen puheenjohtaja Aimo Hurri. Juhlapuheen piti huittislaissyntyinen pääjohtaja Simo Jaatinen. Hän kertoi tutustuneensa ensimmäisen kerran Karjalankannakseen jatkosodassa talvella 1944. Juhlaan mennessä hän oli käynyt Pyhäjärvellä jo kaksikin kertaa.

Jaatinen muisteli puheessaan karjalaisten tuloa Huittisiin ja heidän kotitalalleen.

Puhe oli todella hyvä. Kopiaoin sen myöhemmin julkaistuu "Karjalaiset Huittisissa" kirjoittamaani kirjaan.

Juhlassa Arvo Kukon rahaston yksi apurahan saajista, Jouni Maunula, esitti kiitoksensa mahtavien lauluesitysten muodossa.

Päätössanat juhlassa esitti hallintoneuvoston puheenjohtaja Yrjö S. Kaasalainen toivottaen lopuksi juhlaikansa tervetulleeksi seuraavana kesän juhliin entiselle kotiseudulle Pyhäjärvelle.

Elokuun lehdessä 1997 oli Salme Rintala tehnyt hyvin yksityiskohtaisen selostuksen monine valokuvineen.

Jos olin itse juhlassa herkistynein mielin, niin todella herkillä mielellä nyt jo kangistuneiden polvien ja lyhykäisten askelten olotilassa katselin nuo vanhat, yli kaksikymmentä vuotta sitten eletty tapahtumat. Hyviä juhlarjestelyjä Hämeenkyröön toivottaen.

REINO ÄIKIÄ

Mustaniemen patterin tapahtumista

Sastamalan Mouhijärvellä asuva Eino Puranen soitteli terveisiä päivänä muutamana. Hän oli vuonna 1944 huhtikuusta syyskuuhun Mustaniemen patterilla suorittamassa varusmiespalvelua.

– Ainakin Jouko Pakarinen, Pyhäjärven poika, oli samassa paikassa. Pääliikkönä meillä oli kapteeni Somerkoski. Meille oli kyllä selvää, että Mustaniemen patteri kuului maantieteellisesti Pyhäjärven kuntaan. Talvisodan jälkeen kasarmien rakennukset oli aika tarkkaan poltettu, vain peltikasoja ja kivijalkoja oli tähteenä. Hieman kauempana ollut sauna oli säästynyt ja se olikin meillä ahkerassa saunakäytössä.

– Asumista varten oli jatkosodan alussa rakennettu korsi. Meitä oli silloin paikalla noin 30 varusmiestä ja kantahenkilökunta ja reserviläiset mukaan lukien kokonaisvahvuus oli noin 50 miestä.

Kuten Marttila edellisessä lehdessä kirjoittaa, varustuksena oli kaksi kiinteillä laveteilla olevaa tykkiä, jotka oli sijoitettu talvisodan tykkejä hieman ylemmäksi. Sinä aikana kun Puranen oli Mustaniemessä se oli varsin rauhallinen vartioliinake. Ja tosiaan ainoana tulikosketuksena oli venäläisten torpedoalusten karkottaminen pois. Eino Puranen muistaa aluksia olleen kaksi, sillä hän oli itse tykin tähtäimessä.

Mustaniemen varustukseen kuului myös sotasäiliinä saatu valonheitinalus. Rauhanteon jälkeen toinen Mustaniemen tykeistä siirrettiin Lemille, ja se tykki, jossa Puranen palveli, sai siirron Savonrantaan, jossa hän jatkoi varusmiespalvelusta. Jatkosodan aikana Mustaniemen toiminta oli siis lähinnä Laatokalle kohdistuvaa vartiopalvelusta.

Eino Puranen kertoo olevansa varsin hyvässä kunnossa ja toimii ahkerasti sotaveteraaneissa. Sotaveteraaneja on Mouhijärvellä vielä kymmenen veljeä elossa.

REINO ÄIKIÄ

Vpl. Pyhäjärvi-tuotteita edullisesti lahjaksi ja omaan käyttöön

Hanki vaakunapaita, jota saatavana väreissä valkoinen, helmenharmaa ja musta. Edullisesti esim. lahjaksi ja asuksesi tuleville kotiseutumatkailijoille, vaikka koko ryhmälle, juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita. Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy valkoisissa ja mustissa sekä V- että pyöreällä kaula-aukolla, helmenharmaissa vain pyöreällä.

Koot S, M, L, XL, XXL ja XXXL.

Koot S, M, L, XL hinta 15 e/kpl ja koot XXL ja XXXL 20 e/kpl.

Dokumenttielokuva

Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, mukana liuskan seloste elokuvasta, DVD:n hinta 20 e/kpl.

Seuran 50-vuotishistoriikki (2007) tarjoushintaan 10 e/kpl.

Postitettaessa lähetyksiin lisätään postituskulut, mutta myös tuotteiden noutamisesta Karjalatalolta voitte sopia.

Tilaukset Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarinaparsinen@gmail.com ja Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi.

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry.

Vpl. Pyhäjärvi-seuran kotisivut
Karjalan Liiton sivustoilta osoitteesta
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarviseura

Tilaa Vpl. Pyhäjärvi-lehti; itselle tai läheiselle lahjaksi!

Kotiinkannettuna 12 numeroa vuodessa karjalaista asiaa,
vuosikerta edelleen vain 30 euroa.

Minun karjalaisuuteni

Kun Hämeenkyrön Karjala-seuran uusi puheenjohtaja Risto Toiviainen soitti ja pyysi minuaudeksi sihteeriksi, ajattelin että eihän tuo kirjurointi niin iso asia ole, ettenkö sellaista voi hoitaa.

Hämmästykseni oli suuri, kun huomasin miten suurella sydämellä ja joukolla seuran jäsenet haluavat karjalaisuuttaan ja omaa heimoaattetta vaalia. Kyseessä on iso asia ja suuret tunteet. Pyhäjärvi-juhlien järjestelyissäkin kaikki ovat osallistuneet talkoisiin aktiivisesti.

Omat juurenit ovat vain löyhästi Karjalan mullissa. Kirvulainen isäni majoitettiin välirauhan aikana sisaruksineen Viljakkalan Alasen taloon. Seurantalon tansseissa isäni tapasi sata-

kuntalaisen äitini ja rakastui. Isää tarvittiin vielä jatkosodassakin, mutta rauhan jälkeen hän palasi Viljakkalaan.

Sotien jälkeen isäni ja äitini ostivat paperitehdas Kyrö Oy:ltä Viljakkalan Sonnusta maata. Tiluksille rakennettiin oma talo, peltoja raivattiin ja salaojitettiin. Isä, äiti, kuusi lehmää, hevonen ja viisi lasta saivat tilasta elannon, ei suurta mutta riittävän.

Muistoissani pyörivät vieläkin isäni kertomat tarinat pienelle tyttärelleen kodistaan Kirvun Tietävälän kylässä. Minulle jäi mielikuva, että Karjalan kunnilla valitsi ikuinen kesä, käet kukkivat ja aurinko paistoi. Joet ja järvet olivat täynnä kalaa, metsät marjoja ja koi-vikotkin tuuheita läpi vuoden. Ja kaikilla oli aina lysti olla. Pieni lapsi tuli hyvin surulliseksi, kun isäni ker-

toiryssään varastaneen hänen kotinsa.

Uudella kotiseudullaan isä halusi vaalia perinteitä. Uunissa paistettiin karjalanpiirakoita ja pyhäpäiväliksiksi syötiin karjalanpaistia. Juhannusaattona haettiin koivut rapunpieleen. Isäni Kirvun sisarusparvi hajosi Suomen eri osiin. Kesäisin Viljakkalan Sonnussa kaikui naurun lisäksi miet ja siet. Omat sisarukset olivat saapuneet kyläilemään. Isäni ei oman perheensä parissa juurikaan puhunut vanhaa murretta.

Sisarusten kanssa isäni teki monta nostalgista kotiseutumatkaa Kirvun Tietävälän kylään, kun Neuvostoliitto hajosi ja rajat aukenivat. Ainakin viidesti sukujoukko kaihaili pusikosta löytyneen kotitalonsa kivi-jalassa. Itse en tuolloin ollut innostunut lähtemään isäni juurille, mutta käytyä-

ni vanhassa Valamossa 90-luvulla akateemikko Pertti Virtarannan opastamana, syttyi Karjala-kipinä, joka ei ole sammunut. Olen matkailut Karjalaa ristiin rastiin Vienasta Laatokalle, Aunukseen, Ääniselle... Kolmasti poikennut myös Pyhäjärvellä.

– Hei, taata, kyllä nyt sunjuhannuskoivus juurtuu, hihkasi 5-vuotias poikani isoisälleen, kun olivat saaneet koivut pystyyn kuistin eteen juuri ennen valtavaa sadekuuroa.

Lienevätkö isäni juuret juhannuskoivujen kaltaiset vai palasivatko ne Karjalan

kunnalle, sillä 90-vuotiaana kaupunkilaisena hän täydensi sotilaspassiaan: ”Viisi vuotta isänmaata palveltu ja koti menetetty”.

TARJA RAIPALA
Hämeenkyrön
Karjala-Seuran sihteeri

Suomalaiskuntien edustajat ystävyyskuntamatkalla Karjalan kannaksella: Yhteistyö jatkuu – venäläisviranomaiset Suomeen 2015

Vuonna 2001 solmittu virallinen ystävyyskuntayhteistyö jatkuu Lempäälän, Punkalaitumen ja Vesilahden kuntien kanssa Karjalan kannaksella, Käkisalmen alueella. Hankkeen priimusoimottorina on toiminut Sakkola-Säätiö, jonka johdolla tehtiin Kannakselle ystävyyskuntavierailu 13.-16. kesäkuuta.

Seuraava virallinen ystävyyskuntatapaaminen toteutuu vuonna 2015, jolloin venäläiskuntien edustajat saapuvat Suomeen. Vierailua isännöi tuolloin Vesilahti.

Myös ns. Suvannon seudun pitäjät yhteisöt, joiden piirissä myös Pyhäjärvi-yhteisöt toimivat, on aktiivisesti tehnyt yhteisvierailuja Kannaksella. Matkojen tarkoituksena on ollut laajentaa tietämystä myös oman ko-

tipitäjän lähialueille.

Tutustumiskohteena on ollut muiden mukana Pyhäjärvi, jonka viranomaiset ovat aluettaan suomalaisvieraille esitelleet.

Kesäkuun 2013 matkan tehneet suomalaiskuntien edustajat kiittelivät Käkisalmen alueen kehitystä, siistiytymistä ja kulttuurihankkeita. Samaan aikaan monet Losevoa (Kiviniemi) tukikohtanaan pitävät kotiseutumatkaajat odottavat, millaiseksi Kiviniemen kosken maisemat muokkautuvat, kun alueen läpi vedetään uusi Pietari-Käkisalmen moottoritie ja rautatie. Uusi rautatiesilta on jo lähes valmiina vanhan rautasillan rinnalla, ja moottoritienkin linjausta on pitkälti nähtävissä.

Käkisalmen linna on vaikuttava museoalue Suomalaiskuntien edustajia olivat vastaanottamassa Käkisalmen, Sakkolan, Vuoksen, Pyhäjärven ja Raudun kuntien venäläisviranomaiset. He esittelivät Priozerskin (Käkisalmen) aluetta kulttuurin, elinkeinoelämän ja koko seutukunnan kehittämisen näkökulmista; kehittämishankkeet ovat saaneet niin alueellista kuin valtiollistakin tukea. Myös Metsäpirtin kunnassa kierreltiin.

Käkisalmen 750-vuotisen historian omaava linna on aina vaikuttava käyntikohde. Linnamuseon johtaja Maria Lihaja esitteli aluetta, jota on restauroitu ja kehitetty tapahtuma-, matkailu- ja ajanviettokohteeksi. Suunnitelmia on edelleen ja yhteistyötä vireillä

Pyhäjärven kunnanjohtaja Nikolai Babin (oik.) nosti ystävyyskuntatapaamisen päivällisillä yhteistyön maljan suomalaisvieraille.

mm. Savonlinnan Olavinlinnan kanssa. Linnasta ja yhteistyöstä suomalaisten kanssa korostui Pyhäjärvi-juurisen, nyt jo edesmenneen Erkki Pärssisen osuus yhteistoiminnan aikaansaamisessa.

Käkisalmen 5. koulun yleisyys on oppilaitoksen vaiheista kertova koulumuseo. Museon ja koulurakennuksen esittelyn yhteydessä venäläisissä koulujärjestelmistä, josta löytyy samankaltaisuutta suomalaiseseen; koulua käydään noin 6,5-vuotiaasta 18-vuotiaaseen. Osa hankkii ammatilliseen koulutuksen, osa menee lukion jälkeen yliopistoihin ja korkeakouluihin.

Rajapitäjä Raudun kehitys mittavaa Suomen ja taannoisen Neuvostoliiton rajapitäjä Raudun on kehitetty viime vuosina merkittävästi. Kunnan kulttuuritalo on remontoitu

tu komeaan kuntoon, ja siellä erilaiset harrastusryhmät voivat toimia ikään kuin suomalaisessa kansalaisopistossa. Kulttuuritalolla pidetään myös Raudun kihut heinäkuun lopulla.

Rautuun on myös rakennettu uusi urheilu- ja hyvinvointikeskus, joka tarjoaa monipuolisia liikuntaharrastusmahdollisuuksia. Suomalaiset ynnäsivät, että euroissa liikuntahallin teko on maksanut noin 5,5-6 miljoonaa euroa.

Raudussa päästiin tutustumaan myös suureen puunjalostuslaitokseen. Yritys tekee yhteistyötä suomalaisen hirsitehtaan, Kontio-yhtiön kanssa. Venäläisyrityksen tuottamat jyhkeät liimapuuhirret ja niistä koottavat hirsirakennukset ovat samaa tasoa – ja kuumempaa hintaluokkaa – kuin Suomessa tehdyt. Yritys on mukana rakentamassa Sotshin olympiakylää.

Raudussa käydessä ei sovi unohtaa Igoran mahtavaa ja monipuolisia aktiviteetteja tarjoilevaa matkailukeskusta, jonka on kerrottu olevan presidentti Vladimir Putinin puolison omistuksessa. Mitä alueelle tapahtuu presidenttiparin ilmoitettua avioerostaan, jää nähtäväksi.

Raudussa suomalaisvierat nauttivat yhteisen lounaan venäläiskuntien johtajien kanssa. Vierailun aikana käytiin keskustelua jo reilut kymmenen vuotta jatkuneesta yhteistyöstä, ja molemmat osapuolet näkivät sen tärkeäksi: on tärkeää tuntea historiaa ja kuulla myös nykyisistä tapahtumista ja kehittämissuunnitelmista.

Matkaan kuuluivat kunnienkäynnit Sakkolan kirkon muistopuistossa ja talvisodan Keljan taistelujen muistomerkillä.

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Käkisalmen 750-vuotias linna on restauroitu vaikuttavaksi matkailukohteeksi. Linnaa esitteli museon johtaja Maria Lihaja (vas.).

Lapsuuden koulutiellä Pyhäjärven Sortanlahdessa

Sortanlahden koulurakennus.

Pyhäjärven Sortanlahden koulun kuva on kotini seinällä kehyksissä, kuin myös koko kylä aallonmurtajaa myöten. Näen ne joka päivä, ovat siinä muistuttamassa huolettomista lapsuuteni päivistä siellä Laatokan rannalla.

Muistan ensimmäisen koulupäivän, kun äiti kädestä pitäen talutti koulutielle. Siellä tapasin jo tuksi tulleita leikkikaveri-

takin. Isompia oppilaita vähän ujestelin ja koetin piiloutua äidin taakse.

Koulussa oli kaksi luokkaa, ylä- ja alaluokka. Yläluokkien opettaja oli Ilmari Armas Tuohino ja alaluokkien Irja Pöri, sekä yläluokkien käsityöopettaja oli Kylli Koski (Kylli-täti), joka opetti myös Yläjärven koulussa käsitöitä. Muistelen hänen lähteneen talvisaikaan Yläjärkele hiih-

täen, pitkä hame päällään; ei silloin varmaan ollut erikoisia hiihtoasuja. Muistelen hänen asuneen satamassa tullitalossa.

Talvisin oli koulujenvälisiä hiihtokilpailuja Vernitsan, Riiskan ja Yläjärven koulujen kesken. Koululla oli suksivarasto tampoerissa, siitä sai valita mieleisensä sukset ja sauvat. Ne olivat mäystinsukset, sopivat minkälaiseen jalkineeseen

tahansa. Tytöt hiihtivät hame päällä. Myöhemmin tulivat suksisiteet ja monot kuvioihin, villasukat varret käännettiin päälle ja menoksi.

Muistan ensimmäisen joulujuhlan, joka pidettiin alaluokassa. Äiti oli siellä juhlassa, olin laulukuoressa ja lauloin sydämeni pohjasta omalle äidilleni. Myös me koululaiset kävimme aina äitienpäiväjuhlassa seu-

rojentalolla laulamassa.

Vähitellen oppi koulun rytmin. Jos joku ei osannut läksyjään tai oli vallaton, niin jäi jälki-istuntoon tampoerun uunin nurkkaan kädet selän taakse seisomaan, kuka miksikin aikaa.

Muistan aina, kun jo yläluokilla ollessani meillä oli historian kokeet, opettaja Tuohino valvoi meitä ja

käveli edestakaisin kädet selän takana. Tultuaan kohdalleni hän sanoi: ”Suoma on Jumalan suoma”.

Ne sanat olen muistanut elämässäni, ne ovat olleet kantava voima muistellesa lapsuusaikaa ja nuoruutta koti-Karjalassa Laatokan rannalla.

SUOMA SAARINEN

Muistojen polulla

Muistojen polkua kuljen nyt vuosikymmenten taa, sieltä Laatokan rantamilta muistot taas mieleeni saa. Muistan lapsuuden seesteiset päivät, kesät lämpöiset ainiaan, ne kummasti mieleeni jäivät, ei talvea ollenkaan. Siellä lauloi Laatokan laineet, uneen uuvutti väsyneen, siellä sirkutti heinäsiirkat, pääskysen viritti säveleen. Muistan lapsuuden leikit armaat alla kodin akkunan, kuuma hiekka jalkapohjaa poltti rannalla Laatokan. Kuin kaunista unta ollut on sieltä kehdestä lapsuuden, siellä koulutietä kuljin kera siskojen, veljen. Muistan sunnuntait Laatokan, Yläjärven, Riiskan ja Vernitsan väkien kesäjuhille kalamajoille saapuvan. Siellä nurmikentällä vihreällä piirileikkejä pyörittiin, Laatokan laineet sinertävät niin hellästi syleilivät. Muistan urheilukentän, sataman sekä aallonmurtajan, muistan tyrskys Laatokka, ja tynnen lahdelmas. Muistan lapsuuden sunnuntait, puku puhdas päälle puettiin, silkkiurusetti päähän laitettiin ja pyhälle arvoa annettiin. Muistan sen auvoisan olon minkä lapsuus mieleeni toi, luostarin kellojen kumahdellessa nyt sunnuntai alkaa voi. Se aika oli onnea tulvillaan, sydän kiittäen rinnassa soi, siitä kaikesta, kaikesta, kiitoksen tuon sinulle Luojaani oi. Muistojen polkua vielä kulkea saan kotikaipuu seuranaan, kiitos lapsuuden ”Laatokka”, niin paljon sinulta sain.

SUOMA SAARINEN

Porissan pojan urheilusaavutuksia Pietarissa

”Ontuvat ovat hyviä hypäämään”, luki siinä Airlan lauseopissa, johon koulutien varrella joutui tutustumaan. Miten mahtaa olla – omasta mielestäni hypäsin paremmin ennen kuin polio oli opettanut minut ontumaan. Mutta myönnän, että toi se mukanaan myös taitoa, joka saattoi yllättää ystäviä ja kylänmiehiä.

Keskikoulun luokkia käydessäni harrastettiin välitunneilla monenlaista. Yhtenä liikunnan lajina oli korkeuspotku: kuka pystyi tukijalka maassa potkaisemaan vapaalla jalalla mahdollisimman korkealle.

Ennen pitkää havaitsin tämän urheilulajin tarjoavan arvaamattomia mahdollisuuksia meikäläiselle, jolta polio oli järjestellyt vasemman jalan reisilihakset niin juonikkaasti, että jalan heilautus ylös kävi kuin tyhjää vaan. Kaverit tiesivät sen, mutta kilpailivat huvikseen ja ystävällisyyttään kanssani. Potkutaitoni kehittyi. Luulenpa parhailleen tuon pystyasentospagaatini toimineen ihan mallikelpoisesti.

Joutuuhan ihminen mukaan monenlaiseen joukkoon ja tilanteeseen. Tuolloin tällöin tuli haastetuksi

seurassa olleita potkukisaan. Tässä lajissa on puolensa, ellei ole aika notkea tai osaa pitää varaansa. Varsinkin miehet, jotka eivät ole varsinaisia urheilijoita, mutta pitävät itseään kelpo urhoina, olivat sopivia haastettavia. Tiimellyksen tulos yllätti melko monet.

Potku-urani huippuhetken koin Pietarin kaupungissa. Vaimoni Airan kanssa kuulimme 1970-luvulla bussilliseen uteliaita, jotka halusivat päästä edes hetkeksi nauttimaan sen maallisen paratiisin onnea, jollainen silloisten taistolaiten ja stalinistien tai muiden siihen uskonlahkoon kuuluneiden mukaan siellä rajan takana vallitsi. Selväähän se, ettei paratiisin tie voi ihan mutkaton olla.

Kun ilmoittauduin mukaan aika myöhään ja sain sattumoisin kuulla, että matkaan oli lähdössä yliopiston piiristä täysi kaimani, matemaatikko Erkki L., niin katsoin aiheelliseksi varmistaa matkan järjestäjältä, olinko vaimoni kanssa varmasti viisumissa mukana. Emmepä olleet!

Vieläkin puistattaa ajatus, miten Ivan Ivanovitsh olisi meihin suhtautunut, kun joku läntisen tiedustelupalvelun agentti selvästi olisi yrittänyt puikkia papereita

Nevan rannoille. Kun olisi tutkittu miehen maanpuolustushommat ja ankarat polemiikit suomalaisia tosiuskovia vastaan, niin kai olisin istunut Krestyssä liennytykseen asti.

Saatiin silti näyttöä, mitä seurasi, jos poikkesi kaidalta tieltä. Tavalliset luterilaiset, joille kirkon meiningit ovat etupäässä pitopalvelukysymyksiä, joutuivat Vaalimaalla seuraamaan uskontojen törmäystä.

Tullaus kävi joustavasti, asiallisesti ja nopeasti, kunnes jonon loppupäässä sattui katastrofi. Joku uskossa vakaa älyköyhä yritti viedä marxilaisen uskontunnustuksen Eedeniin laukullisen luterilaisten pyhiä kirjoituk-sia. Kun tullimies nosti matkalaukkua, joka sisällöstään huolimatta painoi kuin syn-ti, ja komensi avaamaan sen, niin kaikkien tullaus uudistettiin ja seuruetta sim-putettiin viivytämällä sitä tuntitolkulla. Hyvä kun hotelliin ehdittiin iltapalan ääreen.

Matkan ympyrät olivat tavanomaisia ja ihan liian monille tämän lehden luki-jollekin tuttuja, että niihin kannattaisi kajota.

Seurue käyttäytyi yleensä kiltisti, vaikka se ei kerran lounaan lähestyessä halun-

nut seurata opasta katso-maan Smolnassa huonetta, missä St Lenin sinetöi Suomen itsenäisyyden.

Sama opas epäro i vasta-usta, kun panssariristeilijä Auroraa esitellessä tulin kysyneeksi, oliko tämä paatti ehkä ainoa, joka selvisi uppoamatta Tsusimasta. Seurueestakin joku piti uteliaisuuttani provokatiivisena.

Kun Iisakin kirkossa töl-listeltiin heiluria, joka kuulemma todisti sen, että maapallo pyörii, niin olisin tahtonut tiedustella, oliko Kopernikus ja Galilei ristitty Neuvostoliitossa, mutta vaimo sanoi, että nyt pidät suusi kiinni. Siihen kuintui yritys saada lisää uutta ja varmaa luonnontieteellistä tietoa. Sitä meille mainioi-den museokäyntien ohella ja siinä sivussa runsaasti haluttiin välittää.

Matkapäivät kuluivat jou-tuisasti, viisaus karttui ja matkakassa eneni paitsi niiltä, jotka olivat liikkeellä ilman myytävää irtainta tai jotka turhan uutterasti vierailivat berjoskassa.

Varmuuden vuoksi tote-an, että meidän seurueemme ei ollut Jyväskylässä se, joka käytti Leningradin käyntien budjetointiin Ki-vennavan säästöpankkia.

Tämän yksityisen yritteliäisyyden kollektiivisten periaatteiden vastaisesti perustaman pankin konttori sijait-si Kivennavaksi tulkitul-la paikkakunnalla tietyn kilometripylvään juurella.

Sinne kivenkoloon sijoitettiin kotimatalla St Petersburgin kauppatoimissa kertyneet ruplat vartomaan seuraavaa paluuta.

Ei liene perusteetonta ajatella, että Kivennavan säästöpankki oli kollektiivisesa systeemissä tosin laillis-tamattomana analoginen kapitalistisen maailman veroparatiiseille, joissa huijaus oli laillista.

Kivennavan pankin isännistö vetosi kai luonnolli-seen nestekiertoön pysäyt-tääkseen bussin oikealla kohdalla, jossa yleisöltä sul-jettu konttori oli vain isännistölle avoinna.

Palattakoon näiden ker-ronnallisten harharetkien jäl-keen vielä urheilulliseen alku-peräisteemaan.

Kotiinpaluu alkoi jo hää-möttää, kun iloisen ja run-saan illallisen jälkeen koitti hetki vetäytyä yöpuulle. Sat-tui niin, että seurueeseen kuului germaanisen filolo-gian professori, seurallinen keski-ikäinen herra, nuoruudessaan varteenotettava neljännesmaileri, urheilumihiä.

Oli istuttu iltaa yhdessä ja satuttu saamaan huoneet saman kerroksen pitkän käytävän varrelta. Siinä huoneisiin mentäessä ovena avattaessa tuli professorille tuumineeksi, mahtaisiko tässä iässä vielä kyetä saamaan jalalla merkkiä edes lähelle oviaukon kamanaa.

Kai se sinulta onnistuu, arvelin, kun minäkin sent-tään pääsen aika liki. Niin potkaisin malliksi – eikä-hän vanhan urheilijan itse-tunto sallinut jäädä vain kat-selijaksi.

Professori ei ollut minua kovin paljon pidempi eikä hän voinut mitenkään arvata, millaista tasoitusta vas-taan hän kanssani kilpaili. Älykkäänä kaverina hän ehkä aavisteli, että asetel-massa oli jotain pielessä, mutta kilpailija ei tahtonut antaa periksi; mikään runsaista yrityksistä ei auttanut. Historiaa peri laakerit ja ger-manistiikka voitti hopeaa.

Oli noita elämän harvi-naisia tähtihetkiä, kun seuraavana aamuna kilpa-kumppani hiukan irvistel-len asettui pöytään ja päi-veimmällä reittään aristellen luki minulle madonlukuja juonikkaasta haasteesta, jo-hon hän hyväuskoisesti oli tahtonut vastata.

ERKKI LEHTINEN

Asiantuntijan matkassa®

Adventtiristeily Tallinnaan

1.–2.12. m/s Silja Europalla

Risteilyohjelma

Sunnuntai 1.12.

yksityistilaisuus klo 18.30 – 21.00

- Tervetulomalja
- Tilaisuuden järjestäjien tervehdys
- Adventtikonsertti, Eino Grön
- Tanssin tahdin takaa Juha Metsäperä ja Resiina

Eino Grön

Maanantai 2.12.

yksityistilaisuus klo 12.00 – 14.00

- Emerituspiispa Wille Riekkinen
- Kauneimmat Joululaulut - yhteislaulutilaisuudessa on mahdollisuus tukea Suomen Lähetysseuran työtä.
- Arvonta

Wille Riekkinen

Kokoustiloissa klo 14.00 – 16.00

- Lähetysseura, Naistenpankki, monipuolinen karjalaisuus ja Lomalinjan ystävät esittäytyy
- Soili Turkinen ja Jouluntarina
- Tietoa tulevasta matkoista

Sukuseuroilla, pitäjähdistyksillä ja muilla halukkailla on mahdollisuus varata kokoustila omiin tapaamisiin ja kokouksiin

Lähes 20 bussireittiä eri puolilta Suomea!

Hytti/luokka hinta/hlö	Henkilöä/ hytti	Sis. bussikuljetus	Ilman bussi- kuljetusta
Sisähytti (B-lk)	4 hlö	88,00	58,00
	3 hlö	98,00	68,00
	2 hlö	109,00	79,00
Ulkohytti (A-lk)	4 hlö	99,00	69,00
	3 hlö	107,00	77,00
	2 hlö	123,00	93,00
	1 hlö	167,00	137,00
Lux2	2 hlö	178,00	148,00

Reitti 11

11.15 Harjavalta, matkahuolto
11.45 Pori, matkahuolto
12.25 Rauma, matkahuolto
13.00 Eura, matkahuolto
13.10 Köyliö
13.15 Säkyliä
13.45 Huittinen
15.15 Forssa
16.05 Karkkila
16.25 Vihti
17.00 Helsinki, Länsisatama
Raimo Hannukainen, 044 578 7693,
raimo.hannukainen@dnainternet.net

Reitti 12

EI KULJETUSTA
17.00 Helsinki, Länsisatama
Lomalinja 010 289 8100, 010 289 8101 ryhmät

24 h verkkokaupasta www.lomalinja.fi

Lomalinja
Asiantuntijan matkassa®

☎ 010 289 8100 ☎ 010 289 8101 ryhmät
☎ 010 289 8102 (Hki)

Puhelut 8,35 snt/puh + 17,17 snt/min. Palvelumaksu 17 €/varaus

Tilaa
PYHÄJÄRVI -
tuotteita,
tai hanki
Hämeenkyrön
juhlilta ilman
postikuluja!

* Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki. 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluja niin säätiön alkuajoilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlilla ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa + postikulut.

* Isännänviiri (suunnittelu Kaarle Viika) koko 45x400 cm. Hinta 75 euroa + postikulut

* Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari (suunnittelu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 42 euroa + postikulut.

* Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi v. 1989 ilmestynyttä kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kotipitäjästämme sekä murresanasto selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

* Tilaukset säätiön asiamies Pirjo Kiiala p. 044-2815047 pirjo.kiiala@gmail.com

TAPAHTUMAKALENTERI

Pärssisen Sukuseura ry, tiedotus ja keskustelutilaisuus Pyhäjärvi-juhlilla lauantaina 20.7. sukututkimusseminaarin jälkeen. Aiheena sukukirja ja siihen kerättävät tiedot. Sukutietolomake ja sen käyttö. Tulkaapa kantamaan kortenne kekkoon isossa projektissa. - Sukuseuran hallitus

Kaasalaiset kokoontuvat Hämeenkyrön Yhteiskoulun auditoriossa Vpl. Pyhäjärvi-juhlien sukuseminaariin ja sen yhteydessä pidettävään sukukokoukseen la 20.7.2013 klo 11.00-15.00. Oppilaitoksen osoite on Ristamäentie 13, 39100 Hämeenkyrö. Tervetuloa ja nähdään Hämeenkyrössä! -Yrjö S. Kaasalainen

Montruan, Pöhlölän ja Kalamajan jakokunnan vuosikokous pidetään Keikyän seurakuntatalolla 3.8.2013 osoitteessa Pehulankaari 6 Sastamala. Kokoonnumme yhteiseen ruokailuun klo 12.00, jonka jälkeen pidetään jakokunnan kokous. Kokouksen jälkeen on ohjelmallinen tuokio. Ilmoittautumiset viimeistään heinäkuun 20. päivään mennessä Pertti Pohjolaiselle puh. 050 4000 171. Tervetuloa! -Toimikunta

Saunailta Karjalaisten kesäkodilla Jollaksessa Helsingin Laajasalossa, on Meri Perttilänpolku 8 keskiviikkona 21.8.13 klo 16.30 alkaen kuutamouinnin edellä. Olemme kutsuneet myös sakkolalaisia mukaan. Aluksi me pyhäjärveläiset vierainemme vaihdamme kuulumisia, keskustelemme syyskauden ohjelmasta ja nautimme pöydän antimista keskenämme. Klo 19 alkaen liitymme mukaan Kuutamouinti-iltaan (uimapukusauna) kesäkodin maissa löylyissä saunomisiin (järj. Pääsky ry). Ota mukaan omat saunomisvälineet. Tarjolla pientä korvausta vastaan 16.30 alkaen kevyttä purtavaa kahvin ja teen kera. Voit ottaa halutessasi mukaan myös omat eväsi ja juomasi. Kesäkotia löytyy kartoista osoitteesta Meri Perttilänpolku 8, Villingin saarta vastapäätä. Kts. ohjeet edeltä. Tiedustelut Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarinaparssinen@gmail.com tai Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi. Tervetuloa ystäväni, myös vaikka päättäisit asiasta vasta samana päivänä! - Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari *Kaunistu Vpl Pyhäjärveä*, osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: taubila@pp.inet.fi tai 044 564 1040 Noudettavissa myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja. Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>

Seuraava Pyhäjärvi-lehti ilmestyy elokuussa.

Aineistot toimitukseen viimeistään
pe 9.8. mennessä, kiitos!

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö
Kotisivut: www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasemantie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Marja Härmä, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Esko Pulakka, Markku Pärssinen ja Marjo Ristilä-Toikka.

Toimituksella on oikeus lyhentää ja muokata lehteen lähetettyä aineistoa.

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja Rautasemantie, Lempäälä kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@gmail.com

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 30 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm):
kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 24%

Tilaa oma Pyhäjärvi-lehti
tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi!

Tilaushinta edelleen vain 30 euroa
/vuosikerta,
lehti ilmestyy kerran kuukaudessa.
Soita p. 040 730 2622

vpl. Pyhäjärvi

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Tuleeko
lehtesi
oikealla
osoitteella?

Soita osoitteenmuutos
puh. 040 730 2622 tai
tee se sähköpostilla.

Huom.
Osoite
ei vaihdu
muuton jälkeen
pelkästään postiin
ilmoittamalla!

Tiesitkö tämän Pyhäjärven vaakunasta?

Vaakunan kuviot on otettu Pyhäjärven kirkkoaholle 1936 pystytetystä lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkin huipulla olevasta lyhdystä, jonka yläpuolella oli Karjalan vaakunakuviot. Idea on rovasti Kaarle Viikan ja heraldisessa muotoilussa avusti heraldikko, graafikko Kaj Kajander, 1989.

Vaakunan selitys:
Punaissa kentässä kultainen lipuke, jossa musta, kulkikas tylppäkärkinen ankkuriristi; ristin alin sakara muita pitempi. Lipukkeen yläpuolella kaksi irtoneista, toisiaan vastaan iskevää käsivartta, joista oikea pite-